

Výchovné programy v Ústavu pro výkon zabezpečovací detence

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PaedDr. Mojmír Vážanský, CSc.

Vypracoval:

Daniel Martinec

Brno 2015

Na této stránce bude vložen originální formulář Zadání bakalářské práce.
Vystavený, podepsaný a orazítkovaný formulář Vám připraví vedoucí bakalářské
práce před jejím svázáním.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: **Výchovné programy v Ústavu pro výkon zabezpečovací detence** vypracoval samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmetná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 28. 11. 2015

Upřímně děkuji mé rodině za trpělivost, kterou se mnou měli při zpracování této bakalářské práce. Chtěl bych také poděkovat vedoucímu bakalářské práce panu doc. PaedDr. Mojmíru Vážanskému, CSc. za jeho vedení, podnětné návrhy a připomínky k předložené práci. V neposlední řadě děkuji řediteli VVaÚpVZD Brno plk. Mgr. Dušanu Gáčovi a VOÚZD mjr. Mgr. Petru Kalvodovi za možnost realizace výzkumu v prostorách VVaÚpVZD Brno.

Abstrakt

Bakalářská práce pojednává o problematice zabezpečovací detence v České republice. Jejím obsahem je seznámení čtenáře s uvedenou problematikou, vymezení zabezpečovací detence po právní stránce, důvod a historie jejího vzniku na území České republiky a dále srovnání výkonu zabezpečovací detence s vybranými evropskými státy. Práce je rozdělena na dvě části, kdy první popisuje historii vzniku zabezpečovací detence, důvody, vedoucí k umístění chovanců do zabezpečovací detence a typologie umístěných chovanců. Popisuje programy zacházení, realizované s chovanci v prostorách Ústavu pro výkon zabezpečovací detence v Brně a také jednotlivé funkce zaměstnanců podílejících se na chodu detenčního ústavu a náplň těchto funkcí. Dále popisuje vnitřní řád Ústavu pro výkon zabezpečovací detence v Brně a systém odměn a trestů aplikovaných v tomto ústavu. Druhá část se zabývá věkovým složením a počtem chovanců, jejich sociálním zázemím a vzděláním. Součástí bakalářské práce tvoří několik zpracovaných případových studií (kazuistik) chovanců umístěných k výkonu zabezpečovací detence do detenčního ústavu v Brně.

Klíčová slova

Detence, Ústav pro výkon zabezpečovací detence, chovanci, programy zacházení, Vězeňská služba, terapeut, trestné činy, poruchy osobnosti.

Abstract

The thesis deals with the issue of security detention in the Czech Republic. Its content is the introduction of the reader with the above issue, the definition of security

detention legal, reason, and the history of its establishment on the territory of the Czech Republic and on the comparison of the performance of security detention with selected European States. The work is divided into two parts, the first describes the history of the emergence of security detention, the reasons leading to the placement of inmates in security detention and typology placed inmates. Describes treatment programs, realized with inmates in the premises of the Institute for the execution of security detention in Brno and also the individual functions of the employees involved in the running of its detention of the Institute and the filling of these functions. Describes the internal order of the Constitution for the exercise of security detention in Brno and a system of rewards and punishments applied in this Institute. The second part deals with the age composition and the number of inmates, their social background and education. Part of the Bachelor thesis consists of several processed case studies (case reports) inmates placed to exercise security detention in its detention Institute in Brno.

Keywords

Detention, the department for the performance of security detention, inmates, programs of treatment, the prison service, the therapist, the offences, personality disorders.

Obsah

1	Úvod	11
2	Cíle bakalářské práce	12
2.1	Cíle teoretické části práce	12
2.2	Cíle praktické části práce	12
3	Materiál a metodika zpracování	13
3.1	Materiál a metodika zpracování teoretické části práce.....	13
3.2	Materiál a metodika zpracování praktické části práce.....	13
4	Současný stav řešené problematiky	14
4.1	Historie vzniku zabezpečovací detence.....	14
4.1.1	Důvod vzniku zabezpečovací detence.....	14
4.1.2	Zabezpečovací detence v Evropě	15
4.1.3	Zabezpečovací detence v České republice.....	17
4.2	Zabezpečovací detence po právní stránce.....	18
4.2.1	Zákon č. 129/2008 Sb. O výkonu zabezpečovací detence v ČR.....	18
4.2.2	Nařízení generálního ředitele VS ČR č.15/2009	20
4.3	Personál v Ústavu pro výkon zabezpečovací detence.....	20
4.3.1	Jednotlivé funkce a jejich náplň.....	21
4.4	Chovanci umístovaní do zabezpečovací detence.....	24
4.4.1	Rozdělení chovanců dle medicínského hlediska.....	25
4.4.2	Rozdělení chovanců z pohledu spáchaných trestných činů.....	26
4.5	Programy zacházení v zabezpečovací detenci.....	26
4.5.1	Druhy programů zacházení.....	27
4.5.2	Cíle programů zacházení	29
4.6	Odměny a tresty v Ústavu pro výkon zabezpečovací detence	31
4.6.1	Formy kázeňských odměn a trestů dle zákona č. 129/2008 Sb.	32

4.6.2	Hodnotící systém v Ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno.	33
5	Praktická část a výsledky práce	36
5.1	Vybrané kauzistiky chovanců.....	36
5.1.1	Muž XY, ročník 1970	36
5.1.2	Muž AB, ročník 1981.....	38
5.2	Grafické znázornění stavu chovanců ÚpVZD Brno.....	41
6	Diskuze	52
7	Doporučení pro pedagogickou praxi	54
8	Závěr	56
9	Seznam použité literatury	57

Seznam obrázků

Obr. 1	Důvod uložení zabezpečovací detence	41
Obr. 2	Trestná činnost spáchaná chovanci, pro kterou byla uložena zabezpečovací detence	42
Obr. 3	Základní diagnózy chovanců v zabezpečovací detenci	43
Obr. 4	Sociální zázemí chovanců v zabezpečovací detenci	44
Obr. 5	Počty svéprávných, nebo nesvéprávných chovanců	45
Obr. 6	Rodinný stav chovanců	46
Obr. 7	Věkové složení chovanců v zabezpečovací detenci	47
Obr. 8	Pohlaví chovanců v zabezpečovací detenci	48
Obr. 9	Vzdělání chovanců v zabezpečovací detenci	49
Obr. 10	Počty nástupu nových chovanců v jednotlivých letech	50
Obr. 11	Kulturní místnost v ÚpVZD Brno	60
Obr. 12	Dílny pro chovance ÚpVZD Brno	60
Obr. 13	Místnost pro provozování komunity chovanců ÚpVZD Brno	61
Obr. 14	Vycházkový dvůr pro chovance ÚpVZD Brno	61
Obr. 15	Zahrada ÚpVZD Brno	62
Obr. 16	Izolační místnost v ÚpVZD Brno	62
Obr. 17	Sportovní areál pro chovance ÚpVZD Brno	63

Seznam tabulek

Tab. 1	Důvod uložení zabezpečovací detence	41
Tab. 2	Trestná činnost spáchaná chovanci, pro kterou byla uložena zabezpečovací detence	42
Tab. 3	Základní diagnózy chovanců v zabezpečovací detenci	43
Tab. 4	Sociální zázemí chovanců v zabezpečovací detenci	44
Tab. 5	Počty svéprávných, nebo nesvéprávných chovanců	45
Tab. 6	Rodinný stav chovanců	46
Tab. 7	Věkové složení chovanců v zabezpečovací detenci	47
Tab. 8	Pohlaví chovanců v zabezpečovací detenci	48
Tab. 9	Vzdělání chovanců v zabezpečovací detenci	49
Tab. 10	Počty nástupu nových chovanců v jednotlivých letech	50

1 Úvod

Motto: *„Společnost ani jednotlivci nemají právo zločincům promíjet, nebo jen zmírňovat trest. Proč dopouštět, aby tyranizovali obyvatelstvo, které dodržuje zákony, dané společenskou smlouvou?“ /Mario Puzo/.*

Dne 01. 01. 2009 začal v České republice platit zákon o výkonu zabezpečovací detence. K uvedenému datu zahájil svou činnost i první detenční ústav, který byl zřízen ve Vazební věznici v Brně, v prostorách bývalého pavilonu rehabilitace.

Tato bakalářská práce se zabývá nejen historií vzniku zabezpečovací detence na území České republiky, ale také popisuje programy zacházení s chovanci, umístěnými do detenčního ústavu, naplňování jejich zákonem stanovených práv a plnění jejich povinností. Dále je zde také osvětlena náplň funkcí jednotlivých zaměstnanců pracujících v tomto ústavu a jejich terapeutické a výchovné působení na zde umístěné chovance. Práce se věnuje kategorizaci chovanců zařazených do zabezpečovací detence jak z pohledu medicínského, tak z pohledu jimi spáchaných trestných činů. Praktická část obsahuje znázornění složení chovanců zařazených do Ústavu pro výkon zabezpečovací detence (dále jen ÚpVZD), jejich věku, pohlaví sociálního zázemí a vzdělání. Zároveň je zde zpracováno několik kazuistik chovanců zařazených do ÚpVZD v Brně.

Samotné téma zabezpečovací detence se jeví jako aktuální, vzhledem k velkému nárůstu agresivních a vysoce společensky nebezpečných pachatelů trestných činů, před kterými není společnost jejich umístěním do psychiatrických léčeben dostatečně chráněna. Jejich nebezpečnost zvyšuje odmítání spolupráce na své léčbě a dále se často dopouštějí útěků, jelikož psychiatrické léčebny nemají status střežených zařízení. Tyto osoby se nejen během pobytu v léčebnách, ale také na útěku dopouštějí další trestné činnosti, často i násilného charakteru. Z tohoto důvodu je vznik zabezpečovací detence velmi účinný jako ochrana většinové společnosti, která je dána zejména možností neomezené doby trvání a dále také způsobem střežení, který nelze zajistit v běžných psychiatrických léčebnách.

Dále tato bakalářská práce přináší bližší pohled na zabezpečovací detenci za účelem přiblížení dané problematiky studentům středních škol, zejména se zájmem o další studium specializovaných pedagogických oborů, které mohou být uplatňovány při práci s chovanci zařazenými do Ústavu pro výkon zabezpečovací detence.

2 Cíle bakalářské práce

2.1 Cíle teoretické části práce

V teoretické části bakalářské práce jsou autorem vymezeny tyto cíle:

- Poskytnout optimální poučení o pojmu zabezpečovací detence, osvětlit důvody, které vedly ke vzniku tohoto ochranné opatření a historii zabezpečovací detence ve vybraných evropských zemích
- Popsat vymezení zabezpečovací detence po právní stránce
- Popsat jednotlivé funkce zaměstnanců Ústavu pro výkon zabezpečovací detence a jejich náplň
- Charakterizovat jednotlivé typy chovanců jak z hlediska medicínského, tak z hlediska jimi spáchané trestné činnosti
- Popsat jednotlivé programy zacházení s chovanci v Ústavu pro výkon zabezpečovací detence, jejich náplň a cíle
- Popsat fungování systému odměn a trestů v ústavu pro výkon zabezpečovací detence

2.2 Cíle praktické části práce

V praktické části bakalářské práce si autor stanovil tyto cíle:

- Graficky zpracovat početní nárůst chovanců umístěných do detenčního ústavu od jeho založení po současnost, dále jejich věkové složení, vzdělání, rodinné zázemí a jejich počet v jednotlivých kategoriích, do kterých jsou z lékařského hlediska zařazeni.
- Zpracovat několik kazuistik vybraných chovanců umístěných do Ústavu pro výkon zabezpečovací detence v Brně

3 Materiál a metodika zpracování

3.1 Materiál a metodika zpracování teoretické části práce

Materiálem pro zpracování teoretické části byly:

- Odborné publikace, časopisecké články
- Legislativní normy (Zákony, Vyhlášky, Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky)
- Internetové zdroje

Metodikou použitou pro zpracování teoretické části byla:

- Analýza a srovnání dokumentů
- Zpracování poznatků z odborných pramenů
- Syntéza teoretických poznatků z odborných zdrojů

3.2 Materiál a metodika zpracování praktické části práce

Materiálem pro zpracování praktické části byly:

- Jako objekty pozorování byli chovanci umístění do Ústavu pro výkon zabezpečovací detence v Brně

Jako metodiky pro zpracování praktické části byly využity:

- Kazuistika: zpracování případové studie na základě analýzy dokumentů chovanců umístěných v Ústavu pro výkon zabezpečovací detence v Brně
- Práce se statistickými daty, analýza údajů: statistické sestavy Ústavu pro výkon zabezpečovací detence v Brně

4 Současný stav řešené problematiky

4.1 Historie vzniku zabezpečovací detence

Historie institutu zabezpečovací detence v České republice je poměrně krátká. Samotný zákon, který dal vzniknout historicky prvnímu detenčnímu ústavu v naší zemi je v platnosti od 1. ledna roku 2009. K tomuto datu vzniknul také první detenční ústav v České republice, jako součást Vazební věznice v Brně, kde došlo k přestavbě prostor bývalého rehabilitačního pavilonu vězeňské nemocnice. Tato přestavba si vyžádala investici v hodnotě více jak 25 milionů korun, kdy muselo dojít k úpravě bývalé budovy výměňkové stanice a přilehlých prostor na dílny a sportovní plochy, dále také k výstavbě nové ohradní zdi a vycházkových dvorů pro nově příchozí chovance a přebudování vnitřních dispozic bývalého rehabilitačního pavilonu z důvodu vybudování nových kulturních místností, tělocvičny a místností pro provozování komunity, která je nedílnou součástí programu zacházení.

4.1.1 Důvod vzniku zabezpečovací detence

Zabezpečovací detence je zcela novým druhem ochranného opatření. Jak uvádí Janderková (2011, s. 121), tak hlavním cílem je ochrana společnosti před nebezpečnými jedinci, například osobnostmi s abnormálními odchylkami, psychopaty, sadistickými vrahy apod. Jedním z aspektů vzniku zabezpečovací detence, o kterém hovoří Rozum et al. (2005, s. 128-132), bylo přesvědčení především ze strany pracovníků psychiatrických léčeben, že určitá skupina osob do režimu ochranného léčení, v takové formě, v jaké je realizováno v naší republice, nepatří. Tyto osoby lze charakterizovat jako vysoce nebezpečné agresory a sexuální devianty, u nichž lze na základě vyšetření duševního stavu předpokládat, že se v budoucnu dopustí závažné trestné činnosti.

Psychiatrické léčebny slouží k léčbě lidí. I když, jsou tato zařízení vybaveny jistými bezpečnostními prvky, nedisponují dostatečným technickým, ale hlavně personálním vybavením pro skutečnou ostrahu. Zdravotnický personál je kvalifikovaný k poskytování zdravotnické péče, není však vyškolen k ostraze vysoce nebezpečných agresorů.

V rámci humanizace došlo v psychiatrických léčebnách k odstranění některých bezpečnostních prvků (mříže, ploty, atd.), celkově se léčebny staly otevřenější, ale tím i zranitelnější z bezpečnostního hlediska. Pracovníci psychiatrických lé-

čeben opakovaně poukazovali na to, že nebezpeční agresoři mnohdy tyranizují celé oddělení, napadají zdravotnický personál i jiné pacienty a tyto útoky nezřídka končí nejen újmou na zdraví, ale někdy i smrtí. Z tohoto důvodu se prostředí psychiatrických léčeben stávalo nebezpečným a stresujícím nejen pro ostatní pacienty, ale také pro personál.

Dalším problémem, který přímo souvisel s humanizací psychiatrických léčeben, bylo i jejich zabezpečení proti možným útekům pacientů. Útěk z uzavřeného oddělení, kde jsou mimo jiných umístěni i pacienti na ochranném léčení, není vůbec složitou záležitostí. Pracovníci psychiatrických léčeben potvrzují, že pokud se tato osoba rozhodne pro útěk, tak se jí ho po delší, či kratší době povede až na výjimky zrealizovat. Toto zjištění jistě není překvapující, pokud si uvědomíme, že k překonání obyčejných zámků, kterými bývají oddělení většinou uzamčena, stačí vyvinout pouze zanedbatelné úsilí k jejich vykopnutí či vyražení. Personál psychiatrické léčebny při své práci také přichází, nebo odchází z oddělení, takže pokud si dotyčná osoba usilující o útěk, pouze počká na vhodný okamžik, lze za použití násilí, nebo pohrůžky násilím ošetřujícímu personálu využít k útěku i tuto příležitost. Po zdravotnickém personálu nelze požadovat, aby riskoval své zdraví, nebo život při snaze o zastavení utíkajícího pacienta. Po útěku z oddělení je už opuštění samotného areálu psychiatrické léčebny velmi jednoduché.

Riziko, které pro společnost představuje tato osoba vzhledem ke svému duševnímu stavu, navíc pod stresujícím vlivem vědomí toho, že se nachází na útěku, není již jistě potřeba více zdůrazňovat.

Po dopadení pacienta na útěku, se pak většinou vrací do stejné léčebny, ze které uprchl. Jeho znalost zdejšího prostředí mu nabízí možnost svůj útěk opětovně zopakovat. Jedinou možností pracovníků léčeben, v rámci jejich oprávnění, je přijetí jednotlivých přísnějších opatření pro tyto osoby, což se ovšem z hlediska ochrany společnosti, pacientů a personálu jeví jako nedostatečné.

Smyslem ochranného léčení je kromě ochrany společnosti také léčba pachatelovy duševní choroby. Vysoce nebezpečné osoby, s duševní poruchou však mnohdy jakoukoliv léčbu odmítají, nebo ji alespoň výrazně ztěžují. Jedná se většinou o osoby s velmi nízkým smyslem pro zodpovědnost, bez schopnosti uznání vlastní viny a odmítající přijmout důsledky svého jednání.

4.1.2 Zabezpečovací detence v Evropě

S jistým zjednodušením lze konstatovat, že v zemích Evropské unie lze rozlišovat tři typy pachatelů, kterým lze uložit zabezpečovací detenci: a) pachatelé jed-

nající ve stavu nepřičetnosti, zmenšené přičetnosti, nebo ve stavu vyvolaném duševní poruchou, b) pachatelé zneužívající návykové látky a jednající pod jejich vlivem, c) pachatelé – recidivisté (tzv. preventivní detence).

Nejvíce podobný našemu institutu zabezpečovací detence je německý systém, kde se na umístění do detenčního ústavu musejí shodnout dva experti v oboru psychiatrie, jejichž hlavní běžná činnost nesmí být spjata s vězeňským prostředím. V některých sporných případech je možné vyžádání i třetího nezávislého stanoviska. Konečné rozhodnutí o umístění do detence má soud, který také rozhodne, zda se jedná o umístění na dobu určitou, nebo neurčitou. Pokud se jedná o rozhodnutí o umístění na dobu neurčitou, tak ani toto neznamená doživotní zbavení svobody, neboť soud může kdykoliv přezkoumat, zda je detence i nadále nezbytně nutná. Pravidelný přezkum musí být prováděn v intervalu dvou let. Podmínky v německých detenčních ústavech nejvíce připomínají náš typ věznice se zvýšenou ostrahou. Cely jsou standardně vybaveny, vycházky lze dle organizačních možností prodloužit, návštěvy v minimální délce 4,5 hodiny měsíčně lze prodloužit, nebo rozdělit. Telefonický a písemný styk s rodinou je vždy kontrolován. Kritéria, podobná našim, platí i pro volnočasové aktivity, programy zacházení, povolování civilního oděvu, nebo sportovní aktivity. Osoby umístěné v zabezpečovací detenci, mají také za povinnost pracovat stejně, jako osoby ve výkonu trestu odnětí svobody.

V Německu je detenční ústav zřízen ve městě Arnsdorf, ležícím asi 15 km od Drážďan. Zdejší detenční ústav je součástí areálu městské kliniky, tedy nikoliv vězeňského, ale zdravotnického zařízení. Ústav je obehnan monolitickou betonovou zdí s keramickým dekorem z vnější strany. Veškerý monitorovací systém slouží výhradně k ostraze objektu, uvnitř se žádné kamery nenachází. Personál je vybaven pouze tísňovými hlásiči, které slouží pro případ napadení. Dvoupatrová budova ve tvaru písmene U umožňuje vnitřní diferenciaci klientů a skrývá v sobě jak tělocvičnu a technické vybavení, tak i výrobní zónu, jídelnu, společenskou místnost, krizové cely, sprchy, ubytovny pro celkem 85 pacientů a zázemí pro přibližně stejný počet personálu, který se přímo podílí na terapii. Jedná se o 65 zdravotníků, z toho jsou tři lékaři, tři psychologové a jiní specialisté. Ostraha objektu je zajišťována soukromou firmou. Standardně jsou pokoje koncipovány pro ubytování jednoho pacienta, je však možné jejich propojení a ubytování maximálně dvou klientů. Mříže jsou viditelné pouze na vstupním objektu, všude jinde jsou okna zajištěna jinými, méně nápadnými, ale účinnými zabezpečovacími prvky. Toalety, sprchy a umyvadla jsou vyrobena z nerezové oceli typu antivandal.

Jako další příklad lze uvést detenční ústav v rakouském městě Göllersdorf. Zdejší areál je umístěn v bývalém gotickém hradu, který slouží od roku 1985 jako věznice pro odsouzené s psychiatrickými poruchami. Areál se skládá ze třech nadzemních a jednoho podzemního podlaží a je vybaven monitorujícím systémem s kamerami umístěnými ve všech komunikačních prostorách. V přední části jsou umístěny vstupní prostory s návštěvními místnostmi a dále od vchodu pak ubytovny, místo pro práci, sport a volný čas. Klienti jsou umisťováni do pokojů pro dvě až pět osob. Vnitřním vybavením ústav připomíná některé naše dobře střežené věznice. Vnitřní režii zajišťuje 29 speciálně vybraných odsouzených bez psychiatrických potíží, jejichž přítomnosti je připisován pozitivní vliv na pacienty. Kapacita ústavu je celkem 120 osob umístěných do detence, díky své rozlehlosti areál umožňuje členitou vnitřní diferenciaci. Personál tvoří 144 osob. Kromě vězeňské ostrahy a technického personálu se jedná o 40 ošetřovatelů, 3 psychiatry, 5 psychologů, 4 sociální pracovníky a 5 terapeutů. Tento počet zahrnuje i 9 vídeňských psychiatrů, kteří v ústavu působí na půl úvazku (Bajcura, 2005, s. 24–25).

4.1.3 Zabezpečovací detence v České republice

Základním důvodem pro vznik detenčního ústavu v České republice byl podnět odborné veřejnosti k ochraně společnosti před nebezpečnými pachateli trestných činů, u kterých, jak bylo popsáno výše, selhávala ochranná léčba v podobě, která byla aplikována do roku 2009. Podle Přesličkové et al. (2005, s. 10) si bylo potřeba uvědomit, že tito pachatelé jsou často lidé bez jakéhokoliv smyslu pro odpovědnost, bez schopnosti uznat svou vinu a přijmout důsledky svého jednání. Jednalo se o nebezpečné psychopaty, sexuální devianty, nepřítčetné pachatele vážných zločinů, nebo narkomany-recidivisty. Jak uvádí Mrzkoš (2007, s. 6-7), tak dokonce i soudci si často stěžovali, že současná zařízení pro výkon trestu nebyla dostačující pro pachatele závažné trestné činnosti. Byla jim ukládána ústavní výchova, která však nesplňovala základní předpoklad, aby nemohl pachatel přijít do styku s okolní společností. Pachatelé z těchto ústavů často utíkali a páchali trestnou činnost obdobného charakteru. Okruh chovanců pro výkon zabezpečovací detence charakterizoval Stožický (2006, s. 8) jako pachatele závažné trestné činnosti, kteří jsou vysoce společensky nebezpeční, a jejich duševní stav zapříčinil, že se této činnosti dopouštějí. Zároveň je u nich předpoklad, že se vzhledem k jejich duševnímu stavu budou i v budoucnu znovu dopouštět nebezpečné trestné činnosti. Rozhodovalo se, zda konečná podoba detenčního ústavu má být v rovině klinického modelu, který primárně klade důraz na léčbu určitého druhu nepřizpůsobivých odsouze-

ných trpících duševní chorobou, nebo zda bude zaveden tzv. ochranný model, jehož hlavní náplň bude představovat především ochrana společnosti. V konečné formě vznikl detenční ústav, který se stal kombinací obou těchto názorových proudů. Jak konstatovala Válková (2005, s. 63), režim v tomto ústavu by měl vycházet z potřeby působení na chovance. Na rozdíl od ochranného léčení zde není léčba hlavním, ale ani opomíjeným prvkem režimu detenčního ústavu. Pobyt v detenčním ústavu by měl být naplňován psychologickými, rehabilitačními, pedagogickými a dalšími programy zacházení. Samotný detenční ústav však nesmí zapomínat také na plnění druhé složky a tou je díky zvýšeným nárokům kladeným na zajištění kázně, pořádku a bezpečnosti především ochrana společnosti vně tohoto zařízení. Dostupné zkušenosti z okolních zemí nám ukázaly, že sice ani dlouhodobý pobyt v zabezpečovací detenci nemůže zcela vyloučit recidivu vážného deliktu po propuštění chovance na svobodu, ale jak potvrzuje (Zvěřina, Břichcín, 2008, s. 47-48) je recidiva těchto delikventů dle všech dostupných zkušeností mnohem nižší.

V současné době jsou v České republice zřízeny dva ústavy pro výkon zabezpečovací detence. První z nich je součástí vazební věznice v Brně a druhý je součástí věznice v Opavě. Detenční ústav v Brně má funkci nástupního, kterým procházejí všichni chovanci zařazení k výkonu zabezpečovací detence. Je zde provedeno jejich vstupní posouzení a diferenciací do jednotlivých skupin a sekcí. Po určité době jsou někteří chovanci odesláni do detenčního ústavu v Opavě a ostatní vykonávají pobyt v zabezpečovací detenci v Brně.

4.2 Zabezpečovací detence po právní stránce

Mezi základní právní dokumenty, kterými se řídí výkon zabezpečovací detence v České republice, patří zákon č. 129/2008 Sb. O výkonu zabezpečovací detence Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 15/2009, kterým se stanoví podrobnosti výkonu zabezpečovací detence.

4.2.1 Zákon č. 129/2008 Sb. O výkonu zabezpečovací detence v ČR

V České republice byl přijat zákon o výkonu zabezpečovací detence s platností od 1. ledna roku 2009. Tento podrobně upravuje výkon tohoto opatření, tak, jak jej umožňuje ukládat trestní zákon.

Základní větou, která rozlišuje výkon zabezpečovací detence od výkonu ochranného opatření, nebo výkonu trestu odnětí svobody, je to, že délka zabezpečovací detence potrvá, pokud to bude vyžadovat ochrana společnosti. Zabezpečovací detence bude vykonávána v ústavu pro výkon zabezpečovací detence s léčebnými, psychologickými, vzdělávacími, pedagogickými, rehabilitačními a činnostními programy. Těmito postupy se má čelit převážně nepříznivým důsledkům dlouhodobého umístění v zabezpečovací detenci.

Stručně nás s obsahem zákona č.129/2008 Sb. seznamuje Černíková (2008, s. 164-167).

Hlava I. zákona upravuje výkon zabezpečovací detence při respektování lidské důstojnosti chovanců a podpory jejich motivace k ochrannému léčení.

Hlava II. zákona upravuje velmi důležitou část výkonu zabezpečovací detence a to jsou práva a povinnosti osob zde umístěných.

Hlava III. zákona se týká poskytování zdravotní a sociální péče chovancům.

Hlava IV. zákona obsahuje ustanovení, které se týká zaměstnávání chovanců. Tito mohou být zaměstnávání pouze a výlučně jen v prostorách detenčního ústavu. Zde je rozdíl proto výkonu trestu odnětí svobody, kde se mohou odsouzení pohybovat i na pracovištích mimo věznic.

Hlava V. zákona upravuje zacházení s chovanci, jejich zařazování do skupin, zdůrazňuje povinnosti chovanců účastnit se léčebných, psychologických, vzdělávacích a dalších programů. Je zde také stanovena povinnost určených zaměstnanců zpracovávat každé tři měsíce komplexní zprávu o stavu chovanců, se zaměřením na prognózu jejich dalšího vývoje.

Hlava VI. zákona obsahuje přesné vymezení kázeňské pravomoci ve vztahu k chovancům a dále jednotlivé kázeňské odměny a tresty pro chovance.

Hlava VII. zákona určuje opatření k zajištění bezpečnosti chovanců, ale stejně tak i dalších osob přítomných v ústavu. Je zde i ustanovení o možnosti aplikace tzv. akutního krizového opatření, které spočívá v umístění chovance do izolační místnosti, pokud tento vážným způsobem ohrožuje sebe, nebo druhého. Dále je zde specifikováno použití omezovacích prostředků k ochraně chovanců a jiných osob.

Hlava VIII. zákona obsahuje závěrečná a společná ustanovení, které se týká evidence osob a další dokumentace, která souvisí s výkonem zabezpečovací detence. Nalezneme zde dozor státního zástupce nad dodržováním právních předpisů a také nezbytnou spolupráci za účelem úspěšné reintegrace jedince do společnosti po propuštění ze zabezpečovací detence, nebo po jeho převedení do ochranného léčení.

4.2.2 Nařízení generálního ředitele VS ČR č.15/2009

Účelem tohoto nařízení je stanovení podrobnosti výkonu zabezpečovací detence v souladu s § 2 zákona č. 129/2008 Sb.

Část I. osahuje obecná ustanovení a vymezení pojmů, které jsou použity v tomto nařízení.

Část II. stanovuje úkoly a povinnosti občanských zaměstnanců a příslušníků, zařazených k výkonu práce a služby v ústavu pro výkon zabezpečovací detence. Jsou zde podrobně rozepsány náplně jednotlivých funkcí, jak jsou uvedeny níže.

Část III. je odborná a zde jsou popsány cíle a pravidla působení na jednotlivé chovance. Je zde popsán průběh příjmu chovance do ústavu, jeho vstupní posouzení, samotné zacházení s chovanci, metody a formy působení na chovance, motivační a hodnotící systém, příprava na ukončení pobytu chovance v ústavu a také hodnocení chovanců. Jsou zde stanoveny pravidla a podmínky vzdělávání a zaměstnávání chovanců, sociální a duchovní péče. Neméně důležitou součástí jsou také zde popsaná opatření k zajišťování bezpečnosti v ústavu. Jsou to akutní krizová opatření (tímto se rozumí umístění chovance do izolační místnosti), omezovací prostředky a zařazení do uzavřeného oddělení.

Část IV. se zabývá kázeňským řízením, samotným výkladem pojmů, kázeňskou pravomocí jednotlivých zaměstnanců ústavu, jsou zde vyjmenovány jednotlivé formy kázeňských odměn a trestů a dále je zde popsán samotný výkon kázeňských trestů.

Část V. obsahuje závěrečné ustanovení.

4.3 Personál v Ústavu pro výkon zabezpečovací detence

S náplní práce jednotlivých pracovníků zařazených v Ústavu pro výkon zabezpečovací detence seznamuje podrobně Nařízení generálního ředitele vězeňské služby (dále jen NGR) č. 15 z roku 2009 a dále také NGR č. 21 z roku 2010. Je v nich stanoveno, že personál v zabezpečovací detenci plní úkoly a povinnosti, vyplývající ze zákona tak, aby byla zajištěna ochrana společnosti a realizováno terapeutické a výchovné působení na chovance prostředky stanovenými zákonem, za důsledného respektování lidské a občanské důstojnosti chovanců. Personál dále musí dbát, aby vůči chovancům byla uplatňována pouze ta omezující opatření a donucovací prostředky, které jsou nezbytně nutné k zajištění bezpečnosti, ochrany života, zdraví a majetku v ústavu. Při veškeré činnosti musí zaměstnanci i příslušníci detenčního ústavu vždy jednat v souladu s platnými předpisy, dbát dobrého jména, cti a váž-

nosti zaměstnance a nesmí zneužívat svého postavení k osobnímu prospěchu. Musí vystupovat korektně, aby měli na chovance dobrý vliv a vzbuzovali v něm potřebnou autoritu a důvěru, mají na mysli výchovný dopad svého jednání a chování. Dále upevňují kázeň a pořádek a zachovávají důsledně pravidla slušného chování a etická pravidla. Nesmí do práce nastupovat pod vlivem alkoholu, nebo jiných omamných látek, ale vždy řádně ustrojení, odpočnutí a upravení (NGŘ č. 15, 2009, s. 2-3).

4.3.1 Jednotlivé funkce a jejich náplň

Jednotlivé funkce a jejich náplně v detenčním ústavu lze v základě rozdělit na dvě kategorie. Jedná se o příslušníky, kteří mají primárně na starosti zajištění bezpečnosti, kázně a pořádku v prostorách ústavu a o občanské zaměstnance, kteří mají na starosti realizaci programů zacházení a přímé práce s chovanci. Tato část bakalářské práce je zaměřena na popis jednotlivých funkcí právě občanských zaměstnanců, tak jak jsou uvedeny v NGŘ č. 21 z roku 2010.

Psycholog pro detenci: Je členem týmu odborných zaměstnanců oddělení. Koordinuje činnost terapeutů pro detenci a je garantem specializované práce na úseku psychodiagnostiky a psychoterapie. Plní zejména tyto úkoly:

- Vede pravidelné komunity, případně vizity.
- Provádí cílené a komplexní psychologická vyšetření za diagnostickým a diferenciálně diagnostickým účelem v rámci vstupního posouzení, spolupodílí se na vypracování vstupní zprávy o chovanci.
- Podává jako člen odborné komise návrh na zařazení chovanců do skupin, jednotlivých sekcí a terapeuticko – režimového stupně.
- Podílí se na tvorbě programů, na vyhodnocování jejich úspěšnosti a na navrhování změn v hlavních i dílčích cílech v jednotlivých aktivitách.
- Vede osobně nejméně jednu aktivitu z oblasti psychologických programů.
- Realizuje individuální psychoterapie zaměřené na změnu postojů k poruše, léčbě, trestné činnosti a uvědomění si společenské nebezpečnosti.
- Provádí psychologickou diagnostiku chovanců.
- Poskytuje poradenskou činnost, provádí krizové intervence.
- Podílí se na výběru konkrétních metod a forem působení, na vytvoření motivačního a hodnotícího systému pro jednotlivé skupiny chovanců v jednotlivých sekcích.
- Spolupodílí se na zpracování komplexní zprávy.
- Podává odborné komisi návrh na ukončení výkonu zabezpečovací detence.

- Zúčastňuje se pravidelných supervizí.

Terapeut pro detenci: Je členem týmu odborných zaměstnanců oddělení, je garantem specializované práce na úseku komplexního zabezpečení psychoterapeutických služeb, poskytování speciálního poradenství a psychoterapie. Mezi jeho úkoly patří:

- Podávat jako člen odborné komise návrh na zařazení chovanců do skupin, jednotlivých sekcí a terapeuticko režimových stupňů.
- Vést pravidelné komunity.
- Podílet se na tvorbě programů, na vyhodnocování jejich úspěšnosti a navrhopvat změny v jejich hlavních i dílčích cílech, stejně tak i v jednotlivých aktivitách programů.
- Vést osobně nejméně tři aktivity z oblasti léčebných, rehabilitačních a činnostních programů, především programy terapeutické motivační, terapeutické programy zaměřené na snižování společenské nebezpečnosti a na redukci poruch chování a duševních poruch. Sledovat kvalitu účastí v programech a všechny změny, které by mohly být důležité pro zpracování komplexních, nebo výstupních zpráv o chovancích.
- Realizovat individuální psychoterapie.
- Poskytovat poradenskou činnost, provádět krizové intervence a diagnostiku potřeb a rizik.
- Spolupodílet se na vypracování komplexní zprávy.
- Podílet se na zkoumání příčin vzniku mimořádných událostí (napadení personálu, vzájemná napadení chovanců, sebevraždy chovanců a pokusy o ně, sebepoškození chovanců, pokusy o útěk) a navrhopvat příslušná opatření k jejich řešení, předcházení a eliminaci.

Speciální pedagog pro detenci: Je členem odborného týmu zaměstnanců oddělení. Je garantem specializované činnosti na úseku etopedie a psychopedie. U svěřených chovanců zabezpečuje odbornou úroveň realizace vzdělávacího programu. Koordinuje odbornou činnost vychovatelů pro detenci. Jeho hlavní náplní činnosti je:

- Provádět cílená a komplexní pedagogická vyšetření, diagnostikovat speciální vzdělávací potřeby chovanců.
- Realizovat individuální práci s chovanci (realizace vyšetření, dotazníků, pozorování, anamnéz, screeningů).

- Konzultovat s ostatními speciálními pedagogy, rodiči, popřípadě opatrovníky, nebo jinými zástupci chovanců průběžné vyhodnocování navržených podpůrných opatření pro chovance se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Zabezpečovat chovanci, který má plnit povinnou školní docházku její vykonávání.
- Provádět pedagogickou diagnostiku a zpracovávat pedagogické posouzení v rámci vstupní zprávy s příslušným doporučením pro program, přičemž výběr diagnostických metod je na jeho uvážení.
- Vést osobně dle svého odborného zaměření nejméně jednu aktivitu programu zacházení v oblasti vzdělávací, pedagogické, rehabilitační, nebo činnostní. Sledovat kvalitu účasti chovanců v těchto programech a změny v jejich chování, přičemž vhodné změny upevňuje a podněcuje.
- Spolupracovat v součinnosti se sociálním pracovníkem pro detenci, se zákonným zástupcem chovanců při řešení přípravy chovance mladšího 19 let na budoucí povolání, podílet se na výběru chovanců k zařazení do práce, vzdělávání a rekvalifikace, zabezpečovat všeobecné a odborné vzdělávání chovanců.
- Garantovat skladbu knihovního fondu a výběr dalších médií z hlediska vhodnosti pro programy zacházení a účelu výkonu zabezpečovací detence.
- Podávat návrhy na ukončení zabezpečovací detence a spolupodílet se na vypracování zprávy o návrhu na ukončení výkonu zabezpečovací detence.
- Realizovat kázeňskou pravomoc nad chovanci.
- Provádět orientační pedagogické pohovory z podnětu chovanců, zaměstnanců, nebo na základě vlastních poznatků, zabezpečovat individuální pedagogickou pomoc pro chovance, kteří se nachází v krizových psychických stavech.

Pedagog volného času pro detenci: Je garantem realizace zájmové, sebeobslužné, eventuálně podle své odbornosti a zaměření také sportovní, rukodělné a kulturní činnosti s chovanci. Plní zejména tyto úkoly:

- Podílí se na vyhodnocování a přípravě programů.
- Vede osobně nejméně čtyři průběžné aktivity programů, rozložené v průběhu celého týdne, včetně dnů pracovního volna a klidu.
- Ve spolupráci s ostatními zaměstnanci ústavu zabezpečuje hromadné akce volnočasového charakteru.
- Podílí se zpracovávání průběžného hodnocení chovanců.
- Zodpovídá za řádné uložení, zabezpečení a evidenci potřeb k rukodělné, sportovní a tělovýchovné činnosti chovanců.

Vychovatel pro detenci: Je členem týmu, jehož základní pracovní náplní je terapeutické a výchovné působení na osoby zařazené v zabezpečovací detenci. Je metodicky veden speciálním pedagogem. Jeho hlavní úkoly jsou:

- Osobně znát a pedagogicky usměrňovat jemu svěřené chovance, znát sociální vztahy a skupinovou atmosféru v přidělené skupině.
- Zúčastňovat se aktivně jednání komunity.
- Podílet se na hromadně organizovaných akcích, dbát na dodržování kázně, pořádku a upravenosti ubytovacích prostor.
- Vykonává kázeňskou pravomoc a podílí se na výběru chovanců k zařazení do práce.
- Znat chovance mající sklony k sebepoškození, útekům, chovance, kteří jsou obžalováni, nebo vyšetřováni z případné trestné činnosti. Dále znát chovance, kteří jsou vytipováni jako možné objekty napadení, nebo naopak jako možní pachatelé násilného jednání.
- Podílet se na zajišťování organizačního chodu sekce tím, že u svěřených chovanců vede stanovenou administrativu a zabezpečuje realizaci jejich práv.
- Podílet se ve spolupráci s odbornými zaměstnanci na sestavení konkrétních programů jemu svěřených chovanců.
- Zabezpečovat na základě odborných doporučení zvýšenou individuální péči o chovance v krizových psychických stavech a chovance se závažnějšími problémy. Podílet se na zabezpečení pedagogické péče o chovance, kteří odmítají stravu, sebepoškozují se, pokoušejí se o sebevraždu, nebo jsou v krizových psychických stavech.

Je ovšem nutno dodat, že práce výše uvedených specialistů by nebyla možná bez spolupráce s příslušníky vězeňské služby zařazenými k výkonu služby v detenčním ústavu. Úkoly jednotlivých zaměstnanců a příslušníků jsou přesně specifikovány (NGŘ č. 21, 2010, s. 38-47) a bez jejich vzájemné spolupráce by nebylo možné chod detenčního ústavu zajistit.

4.4 Chovanci umísťování do zabezpečovací detence

Umístění chovanců do zabezpečovací detence se děje vždy na základě pravomocného rozhodnutí nezávislého soudu. Chovance, kteří jsou umísťováni do zabezpečovací detence lze charakterizovat jako jedince společensky nebezpečné, trpící duševní poruchou, nespolupracující, odmítající, či dokonce sabotující sou-

dem nařízenou léčbu a v negativním smyslu tak ovlivňující ostatní pacienty například v psychiatrických léčebnách. Případně jde o jedince tzv. neléčitelné a neovlivnitelné. Jsou to osoby nepodrobivší se a agresivní. Detence se ukládá zvláště nebezpečným osobám, jejichž pobyt na svobodě je nebezpečný. Společným prvkem, který spojuje osoby umisťované do zabezpečovací detence, je tedy jejich vysoká nebezpečnost pro společnost. Nezáleží tedy ani tak na typu a diagnóze těchto osob (sexuální agresor, toxikoman, recidivista), jako hlavně na míře nebezpečnosti této osoby a její nezpůsobivosti podrobit se léčení. Jedná se také o osoby postižené chorobou, jejíž léčitelnost je za současných podmínek nemožná, nebo alespoň velmi sporná. U těchto osob bývají zjištěny těžké poruchy osobnosti, kdy se nezdá, že jedná o kombinaci několika anomálií současně, jako například nízký intelekt, psychopatická osobnost a sexuální deviace (Blatníková, 2010, s. 66).

4.4.1 Rozdělení chovanců dle medicínského hlediska

Základní rozdělení chovanců po posouzení z medicínského hlediska, jak jej představuje Blatníková (2010, s. 66-80):

- Psychotici. Jako psychózy lze označit závažné duševní onemocnění, při kterém dochází ke zkreslení vnímání skutečnosti, k rozvoji bludů a halucinací. Jako typický příklad lze uvést schizofrenii.
- Mentální retardace
- Sexuální deviace (poruchy sexuální preference)
- Závažné poruchy osobnosti
- Zneužívatelé návykových látek (toxikomani, alkoholic)

Po základním rozdělení chovanců do skupin odborná komise předloží návrh na zařazení chovanců do jednotlivých sekcí, což je část oddělení, která je určena pro konkrétní kategorii chovanců. Pokud je stav chovanců velmi nízký, je možné některé sekce sloučit na základě vyjádření odborné komise. Zařazování do sekcí probíhá na základě aktuálního počtu chovanců a s přihlédnutím k provozně technickým možnostem ústavu. Rozvržení jednotlivých sekcí je stanoveno následovně:

- Mladší 19 let
- Ženy
- Dospělí muži-psychotici
- Dospělí muži-s mentální retardací
- Dospělí muži- s poruchou osobnost

- Dospělí muži-sexuální devianti

V jednotlivých sekcích by v ideálním případě byli zvláště zařazeni mentálně retardovaní, sexuální agresoři, duševně nemocní, toxikomani a dále pachatelé násilných trestných činů s poruchou osobnosti. Vždy je třeba zohlednit odlišný přístup k jednotlivým skupinám a je nutno se vyvarovat nežádoucích interakcí mezi jednotlivými sekcemi.

4.4.2 Rozdělení chovanců z pohledu spáchaných trestných činů

Při základním rozdělení chovanců dle spáchaných trestných činů lze hovořit o dvou základních skupinách. Podle Blatníkové (2010, s. 68) se jedná o pachatele trestného činu vraždy, kteří se již ve své minulosti dopustili násilného trestného činu (i vraždy) a kteří byli posouzeni jako nebezpeční. Jsou sem zařazeni vrazi s diagnózou sadismu, patologické sexuální agresivity, s diagnózou defektní inteligence a ostatní vrazi, kteří se ve své minulosti dopustili násilí a jsou v konkrétním případě posouzeni jako nebezpeční.

Jako druhou skupinu uvádí Blatníková (2010, s. 68) sexuální devianty, několi-kanásobné recidivisty, u kterých došlo k prokazatelnému selhání předchozí ochranné léčby. Konkrétně se jedná o patologické agresory, pachatele pohlavního zneužívání a také sexuální delikventy s organicky podmíněnou poruchou osobnosti, u kterých byla předchozí léčba bezvýsledná.

4.5 Programy zacházení v zabezpečovací detenci

Základním cílem programů zacházení z hlediska pobytu v detenčním ústavu je motivovat a připravit chovance k zahájení případné terapie v ústavním ochranném léčení, to znamená možnost jeho převedení z detenčního ústavu do některé specializované psychiatrické léčebny. Má směřovat k tomu, aby si chovanec uvědomil svoji odchylku a nebezpečnost pro společnost, zamyslel se nad svými postoji a svým chováním a usiloval o jejich změnu. Program zacházení je stanoven každému chovanci individuálně s přihlédnutím k jeho pohlaví, věku, zdravotnímu stavu, charakteristice osobnosti, trestné činnosti a v neposlední řadě také k míře jeho spolupráce. Plnění stanoveného programu zacházení je pro všechny chovance bez výjimky povinné.

Práce s chovanci detenčního ústavu se zaměřuje na oblasti výchovné, výukové a také terapeutické. Na práci s chovanci se podílí celý široký tým pracovníků i pří-

slušníků vězeňské služby, zařazených na úseku zabezpečovací detence. Dle aktuální skladby umístěných chovanců i charakterů jednotlivých aktivit je přijímán jak individuální, tak skupinový (komunitní) přístup. Metody a formy práce s chovanci stanovuje skupina odborníků, s přihlédnutím k aktuálnímu počtu a složení chovanců, přičemž skupinové působení probíhá v řízených a dozorovaných aktivitách.

Jednou z forem působení na chovance je komunitní systém. Terapeutickou komunitu lze charakterizovat jako léčebné působení v nemocničním prostředí, které umožňuje zapojení pacientů do spolupráce na léčbě a na organizování provozu ústavu. Důraz je kladen na sociální interakci. Pravidelné schůzky všech nemocných a pracovníků ústavu napomáhají řešení konfliktů, probírání denního programu ruší starou autoritativní strukturu zdravotnictví. Dochází ke zmenšení sociálního odstupu a zlepšuje se informovanost a spolupráce (Malá, Pavlovský, 2002, s. 110). Komunitu vede zpravidla psycholog, v případě jeho nepřítomnosti jím pověřený jiný odborný zaměstnanec, což bývá zpravidla terapeut. Komunita se zpravidla účastní také všichni přítomní odborní zaměstnanci. Každý pracovní den je zahájen ranní komunitou, v rámci které jsou chovanci seznámeni s plánem dne a případnými dalšími organizačními změnami. Účast na ranní komunitě je pro všechny chovance povinná.

Jak uvádí Krejčířová (2013, s. 21), výkon zabezpečovací detence v mnohém připomíná výkon ústavního ochranného léčení s tím rozdílem, že u většiny chovanců detenčního ústavu se nepředpokládá, že by vzhledem k závažnosti jejich psychické poruchy byli schopni pobytu na svobodě. I proto jsou programy chovanců vypracovávány tak, aby především zajišťovaly smysluplné a efektivní využití dne, jakož i volného času chovanců. Jedním z hlavních cílů programu zacházení je tak zmírnění napětí a stresu chovanců za současného pozitivního působení na jejich psychiku a chování. Pokud jde o práci odborných zaměstnanců ústavu s chovanci, je třeba konstatovat, že kromě běžných činností v rámci zajištění bezproblémového chodu ústavu se soustřeďuje zejména do jednotlivých oblastí programů zacházení tak, jak jsou popsány níže.

4.5.1 Druhy programů zacházení

Kapitola je věnována popisu jednotlivých aktivit realizovaných v rámci programů zacházení s chovanci detenčního ústavu, jak je nastiňuje Kalvoda et al. (2004, s. 10-12). Aktivity v rámci pozitivního působení na chovance jsou tyto:

- Sebeobslužné aktivity - jedná se o úklidové práce na pokojích chovanců a v jejich osobních věcech, úklidové práce veřejných prostor ústavu, úklidové práce na kulturních místnostech, dílně a tělocvičně a dále také praní, žehlení, zašívání vlastních oděvů, péče o vlastní tělo (hygiena) a nakupování dle vlastní objednávky
- Práce na zahradě - jedná se o celoroční práce na zahradě detenčního ústavu při hospodaření na záhonech, pěstování listové zeleniny, kořenové zeleniny a květin. Vytváření vzorců jednání a chování při společné práci a její dělbě
- Práce v dílnách - jedná se o výrobu drobných předmětů ze dřeva a dalších materiálů, například kostek, hraček, korálků, výrobu jednodušších užitných předmětů (poličky, věšáky, nebo závěsy na květiny), kdy v dílnách najdou uplatnění chovanci nejrůznějších schopností (zručnější dělají složitější práce a ti méně zruční například obrušují výrobky, nebo je lakují)
- Sportovní aktivity - jedná se o základy sportovních her, uvolňovací cviky, posilování svalstva, aerobní a dechová cvičení
- Vzdělávací aktivity (trivium) - jedná se o zvládnutí základů společenských věd, základních témat dějepisu, přírodopisu, zeměpisu apod.
- Speciální literární kroužek v Braillově písmu (pro nevidomou chovanku) - jedná se o zabezpečení literatury v Braillově písmu v brněnské knihovně J. Mahena, čtení literatury a diskuse na přečtené téma
- Kroužek vaření - v tomto se jedná o studium receptů, přípravu surovin a práce v kuchyni při přípravě pokrmů
- Logopedie - jedná se o dechová cvičení, řečová cvičení, nácvik artikulace, výslovnosti, tempa řeči, nácvik správné tvorby vět, rozvoj nonverbálních projevů (podpora dorozumění)
- Videoklub - jedná se o kolektivní zhlédnutí vybraného filmu s následnou společnou besedou
- Volnočasové aktivity - jedná se o skládání různých modelových stavebnic, hraní různých společenských her, sledování DVD a televize
- Akvaristika - jedná se o teoretickou přípravu, důsledné dodržování frekvence krmení, údržbu a doplňování akvaristických pomůcek a potřeb
- Arteterapie - jedná se o modelování, koláže, malování, kreslení, práci s modelářskou hlinou a pletení misek a dalších nádob z papíru

- Sociálně - psychologický výcvik - náplní je budování náhledu chovanců na vlastní osobnost, vztahy ve skupině a své jednání v rámci kolektivu pomocí sociálně - psychologických technik
- Psychologické poradenství - zde se jedná o sebepoznávání chovanců, prožívání umístění do detence, jak se vidí oni a jak je vnímá okolí, dále se jedná o strategie zvládnání stresu a agresivity
- Dramaterapie - náplní jsou hry zaměřené na mluvené slovo, na rozvoj fantazie a představitivosti, součástí je i příprava a realizace divadelního představení pro ostatní chovance včetně výroby kulís a rekvizit
- Psychoterapie - zde se užívají psychoterapeutické metody s využitím dynamiky skupiny
- Psychoterapie sexuálních deviantů - je zde využíváno jak individuálních, tak skupinových technik psychoterapie u chovanců s přítomno sexuální deviací

4.5.2 Cíle programů zacházení

Každá z výše popsaných aktivit, ke kterým je přístupováno v práci s chovanci má své stanovené cíle, které se chovancům v menší, či větší míře daří naplňovat. Tyto cíle, jak je popisuje Kalvoda et al. (2004, s. 10-12) jsou následující:

- Sebeobslužné aktivity - cílem je vést chovance soustavnou pracovní činností ke kladnému vztahu k práci, rozvíjet a udržet, stejně jako i vytvářet a získávat pracovní, sociální a hygienické návyky. Vychovávat chovance ke svědomitosti a odpovědnosti při vykonané práci, vést je k udržování pořádku v ubytovacích a kulturních prostorách
- Práce na zahradě - cílem programu je působit na osobnost chovance v zabezpečovací detenci, potlačovat nežádoucí účinky protispolečenského chování, rozvíjet v něm kladný vztah k přírodě a k ochraně životního prostředí. Vlastní práci na zahradě areálu zabezpečovací detence odbourat psychické napětí u chovanců, vyvolat u nich pozitivní změny a pomáhat jim vyrovnat se s problematickými oblastmi jejich života v ÚpVZD. Připravit chovance na jejich další civilní život po možném propuštění ze zabezpečovací detence
- Práce v dílně - cílem je rozvíjet u chovanců jejich motorické funkce a dovednosti, smyslové vnímání, jejich fantazii, schopnost sebevyjádření, zmírnit stres a pozitivně působit na jejich psychiku

- Sportovní aktivity - tyto aktivity se podílí na rozvoji motorických schopností chovanců, na pozitivním ovlivnění jejich psychiky, zmírnění tenzí a depresí a zachování, nebo obnovení svalové síly a normálního svalového tonusu
- Vzdělávací aktivity (trivium) - cílem je získání a udržení si základních všeobecných znalostí, zmírnění stresu a pozitivní působení na psychiku
- Speciální literární kroužek v Braillově písmu (pro nevidomou chovanku) - cílem je smysluplné a aktivní využití volného času, vedení ke zlepšení kognitivních a myšlenkových procesů, procvičování paměti a získávání nových znalostí, umožňuje procvičování haptiky prostřednictvím aktivních hmatových podnětů
- Kroužek vaření - cílem je umožnit chovancům účast na smysluplné a tvořivé činnosti, vede ke zlepšení manuální zručnosti a koordinace rukou, dále ke vzájemné spolupráci v pracovní skupině a získávání nových zkušeností a dovedností
- Logopedie - cílem je identifikovat narušené komunikační schopnosti chovanců, předcházet a zmírnit narušenou komunikační schopnost, náprava identifikovaných narušených komunikačních schopností, posilovat dosažené komunikační vzorce, trénink a rozvoj motorických schopností
- Videoklub - cílem programu je efektivní využití doby osobního volna, získání nových znalostí, odreagování a možnost kreativního projevu
- Volnočasové aktivity - cílem je smysluplné naplnění volného času chovanců a dle mentálních a fyzických schopností také rozvíjení jemné motoriky, posilování paměti, logického myšlení, pozitivního působení na jejich psychiku a sebeovládání a posílení interpersonálních vztahů
- Akvaristika - cílem je vytváření vhodné estetizace vnitřních prostor detenčního ústavu, budování odpovědnosti chovanců za vykonávanou činnost, uvolnění napětí
- Arteterapie - účast chovanců na této aktivitě jim umožňuje plastické i prostorové vyjádření, vede ke zlepšení jejich manuální zručnosti a koordinaci rukou, poskytuje možnost k realizaci tvůrčích myšlenek a možnosti uplatnit nové podněty a zkušenosti
- Sociálně - psychologický výcvik - cílem je sebepoznávání a poznávání druhých, rozvoj verbální i neverbální komunikace ve skupině, aktivní nácvik řešení náročných životních situací a společensky žádoucích způsobů řešení konfliktů,

podpora samostatného myšlení, posilování pocitu zodpovědnosti ve vztahu k okolí, zhodnocení vlastního života, pochopení vlastních negativních projevů a odstranění tenze

- Psychologické poradenství - cílem programu je budování důvěry chovanců k odbornému personálu, motivování a příprava chovanců, kteří jsou prakticky ovlivnitelní k zahájení případné terapie v ústavním ochranném léčení, motivace k zamyšlení se nad svými postoji a vzorci chování, zlepšování schopnosti chovance zvládat zátěžové situace a měnit stereotypní přístup k nim, zmírnovat tenze související s jejich umístěním v zabezpečovací detenci
- Dramaterapie - cílem aktivity je rozvíjet a upevňovat tvořivé myšlení a konání chovanců, rozvíjet fantazii a spolupráci s ostatními, vést k dynamice napětí a uvolnění, účastí posilovat důvěru ve své schopnosti a schopnosti druhých, objevovat svět literatury a vytvářet si k němu pozitivní vztah, rozšiřovat svou slovní zásobu a řečové dovednosti a dále také rozvíjet své znalosti z oblasti kultury a umění
- Psychoterapie - formou skupinových psychoterapeutických technik zprostředkovat chovancům náhled na své osobnostní patologie nejen ve vztahu ke své osobě, ale i ve vztahu k okolí a získat znalosti a náhled o duševních poruchách

Nedílnou součástí práce s chovanci je také sledování jejich celkového přístupu k režimu detence, jejich pozitivních i negativních změn v náhledu na jejich vlastní poruchy, spáchanou trestnou činnost a vytváření náhledu na nutnost podstoupit ochranné léčení z důvodu jejich společenské nebezpečnosti. Toto vše se zhodnocuje v pravidelných čtvrtletních zprávách, které slouží jako podklad pro zpracování podnětů a doporučení k soudnímu projednání o vhodnosti setrvání chovance v zabezpečovací detenci, případně o jeho přeložení do civilní psychiatrické léčebny.

4.6 Odměny a tresty v Ústavu pro výkon zabezpečovací detence

Systém odměn a trestů v ÚpVZD je stanoven zákonem. Jeho základním cílem je kladné motivování chovanců k dodržování ústavních pravidel, zvyklostí, nařízení a vnitřního řádu ústavu. Při porušení těchto pravidel následují sankce dle závažnosti daného přestupku. Vždy je nutno dodržovat přiměřenost kázeňských odměn i tres-

tů. Je také nutno zvolit individuální přístup ke každému chovanci, neboť ne všichni chovanci jsou vzhledem k závažnosti svých psychických poruch, nebo stupni mentální retardace schopni chápat důsledky svého jednání. Je proto nutno velmi pečlivě zvažovat formu uloženého trestu, neboť může někdy působit i kontraproduktivně. Nelze ovšem vzhledem ke skladbě chovanců a jejich nebezpečnosti přehlížet, nebo tolerovat sebemenší porušení pravidel, neboť následky laxního přístupu zaměstnanců by mohly vést k dalekosáhlým důsledkům.

4.6.1 Formy kázeňských odměn a trestů dle zákona č. 129/2008 Sb.

Kázeňská odměna se udělí chovanci, který svým jednáním, chováním a postoji projevuje odpovědný přístup při naplňování stanovených povinností a spolupracuje při naplňování účelu výkonu zabezpečovací detence.

Kázeňské odměny jsou následující:

- Pochvala
- Veřejná pochvala, nebo veřejné poděkování
- Mimořádné zvýšení doby trvání návštěv v kalendářním měsíci, nebo jiná osobní výhoda
- Věcná, nebo peněžitá odměna až do výše 1000 Kč

Protipólem k výše uvedeným odměnám jsou kázeňské tresty, které se ukládají chovancům za kázeňské přestupky. Tímto přestupkem se rozumí zaviněné porušení základních povinností chovance. Kázeňský trest je možno uložit tehdy, pokud jsou náležitě objasněny okolnosti kázeňského přestupku a je prokázáno úmyslné zaviněné jednání chovance. Vždy je nutno, před uložením kázeňského trestu, poskytnout chovanci možnost vyjádření se ke spáchanému přestupku. Kázeňský trest se neuloží, pokud k nápravě chovance postačuje již samotné projednání přestupku. Není možné kázeňský trest uložit také tehdy, pokud od spáchání přestupku uplynula doba delší než jeden rok. O každém kázeňském přestupku musí být sepsán záznam na stanoveném tiskopise a o jeho uložení je nutno rozhodnout co nejdříve po jeho zjištění a náležitém objasnění.

Kázeňské tresty jsou následující:

- Napomenutí
- Veřejná důtka

- Odnětí osobní výhody
- Odnětí možnosti účastnit se kulturní, nebo společenské akce v ústavu
- Propadnutí věci

Ukládání kázeňských odměn, stejně tak i trestů, je plně v kompetenci zaměstnanců detenčního ústavu. Rozsah kázeňské pravomoci jednotlivých zaměstnanců je stanoven zákonem. Pokud není výše kázeňského trestu nebo odměny v pravomoci jednotlivého zaměstnance, je vždy možné její postoupení osobě s vyšší kázeňskou pravomocí.

4.6.2 Hodnotící systém v Ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno

Dalším systémem k dodržování kázně a pořádku v ÚpVZD Brno je zpracovaný bodový systém, který slouží k motivaci chovanců a dodržování pravidel chování a Vnitřního řádu ústavu. Má také vést chovance k vědomí, že svým pozitivním přístupem mohou zlepšit své postavení v rámci detenčního ústavu a podpořit změnu detence na ústavní léčbu, případně může vést k propuštění ze zabezpečovací detence. Hodnocení chovanců probíhá systémem přidělování černých, nebo červených bodů. Body mohou udělovat pouze odborní zaměstnanci.

Červené (kladné) body:

• Rajónní práce (pravidelné a opakované v průběhu týdne)	1
• Venkovní úklid	1
• Práce navíc v průběhu týdne	2
• Příkladné chování v průběhu týdne	2
• Výpomoc spoluchovcům	2
• Vlastní přínos do komunity	2
• Aktivní činnost při spolusprávě	1

Černé (záporné) body:

• Bezdůvodné odmítnutí účast na aktivitách programu zacházení	2
• Odmítnutí pokynu odborného personálu	2
• Nepovolené kouření mimo vyhrazený prostor	1
• Neprovedený úklid na ložnici	1

- Nepořádek v osobních věcech (skříňka, stolek, lůžko) 1
- Návštěva cizí ložnice v době volného pohybu 2
- Nesplněný úkol (včetně aktualit na ranní komunitě) 1
- Odmítání medikace 2
- Ležení a spaní v nepředepsaném oděvu 1
- Nedodržování základní hygieny 2
- Hrubé porušení vnitřního řádu (napadení spoluchovance, nebo personálu, držení ostrých předmětů, krádež, ničení ústavního majetku) až 5

Dílčí hodnocení se uskutečňuje v průběhu týdne, souhrnné hodnocení s bodováním výsledků probíhá jedenkrát měsíčně a je zveřejňováno na nástěnkách, umístěných na chodbách oddělení.

Odměny a sankce jsou udíleny vždy po celkovém měsíčním součtu dosažených kladných i záporných bodů, kdy každý černý bod krátí tři červené.

Odměny:

- Ústní pochvala na pravidelné komunitě 40
- Film dle vlastního výběru z nabídky 50
- Sledování TV nad rámec denního plánu 60
- Veřejné poděkování od vedoucího detence 100
- Písemná pochvala za čtyři ústní pochvaly-kázeňská odměna

Tresty:

- Ústní pokárání na pravidelné komunitě -10
- Napomenutí za tři ústní pokárání
- Veřejná důtka za dvě napomenutí
- Odnětí přidělené výhody -20
- Sledování televize pouze v rámci zpravodajských relací dle plánu po dobu následujícího měsíce (všichni chovanci, kteří nedosáhli v rámci měsíčního vyhodnocení v celkovém součtu plusových hodnot)
- Možnost kouření pouze v rámci zákonem stanovené vycházky po dobu následujícího měsíce (všichni chovanci, kteří nedosáhli v rámci měsíčního vyhodnocení v celkovém součtu plusových hodnot)

- Udělení kázeňského trestu v rámci zákona č.129/2008 Sb. V pravomoci vedoucího oddělení -100
- Předchozí bod nevylučuje možnost udělení kázeňského trestu bezprostředně po závažném porušení stanovených předpisů, či norem upravujících výkon zabezpečovací detence

Celkové závěry kladného, či záporného hodnocení se promítnou v komplexní zprávě i ve zprávě zpracovávané pro soud na daného chovance.

5 Praktická část a výsledky práce

5.1 Vybrané kazuistiky chovanců

Popisy jednotlivých chovanců jsou založeny na analýze dokumentů, kdy totožnost chovanců je přísně anonymní. Kazuistiku lze charakterizovat jako studii „případu konkrétního jedince s postižením. Dá se využít jako pomocná diagnostická metoda, často ji nacházíme v různých závěrečných pracích, jako jsou bakalářské, diplomové, rigorózní apod. Metoda kazuistiky zpracovává konkrétní případ od doby zjištění postižení až po současnost. Shrnuje všechny dostupné informace a údaje. Pracuje s výsledky různých odborných vyšetření (lékařské, psychologické, sociální, speciálně pedagogické), využívá i posudky různých institucí, školní vysvědčení, soudní spisy atd. Jedná se o metodu sumarizační, kdy shromážďujeme všechny dostupné informace, ale současně není jen jejich pouhým výčtem, nýbrž se snaží mezi nimi postihnout vzájemné vztahy, nacházet souvislosti a příčiny“ (Pipeková et al., 2010, s. 72). Další charakteristiku kazuistiky nám předkládá Meško et al. (2006, s. 73), který uvádí, že kazuistika je popis výjimečného, nebo zajímavého klinického případu, či choroby. Obyčejně tento popis prezentuje komplexní pohled na klinicky zajímavý případ. Může být dílem jednoho, nebo více autorů. Je také významnou pomůckou při rozvoji profesionální etiky a úcty k hodnotám.

5.1.1 Muž XY, ročník 1970

Rodinná a osobní anamnéza

Chovanec XY pochází z početné problémové romské rodiny. Narodil se na Slovensku v obci K. Má dva bratry a jednu sestru. Později se jeho rodiče rozvedli, otec alkoholik byl trestán za pobodání matky nožem. Chovanec si otce nepamatuje. Od útlého dětství vyrůstal v dětských domovech, matka o děti nejevila zájem. Jeho sourozenci vyrůstali v jiných dětských domovech, on se s nimi nestýkal. S matkou nemá žádný vztah, napsal jí několik dopisů, ani na jeden mu neodpověděla. Dle tvrzení chovance se matka léčí s epilepsií, jinou psychiatrickou zátěží v rodině chovanec neuvádí. Vychodil devět tříd zvláštní základní školy, poté navštěvoval učební obor zedník. Dle svého tvrzení učivo nezvládal, měl psychické problémy. Krátkou dobu byl zaměstnán u stavební firmy jako přidavač. Chovanec byl umístěn do Ústavu pro výkon zabezpečovací detence (ÚpVZD) Brno v červnu roku 2009 na základě rozhodnutí Městského soudu v Brně. Do ústavu byl převezen z Psychiatrické

léčebny Brno - Černovice, kam nastoupil ochrannou léčbu po výkonu trestu odnětí svobody (dále jen VTOS). Do tohoto VTOS byl odsouzen rozsudkem Krajského soudu v Brně z roku 1998 na 12 roků odnětí svobody pro trestný čin vraždy dle § 219/1, 2 trestního zákona, platného do 31. 12. 2009. V roce 2009 byl z VTOS propuštěn a předán do Psychiatrické léčebny Brno - Černovice k vykonání ústavní formy léčení psychiatrické a sexuologické léčby. V průběhu léčby však chovanec nespolupracoval, byl absolutně nekritický k léčbě i své trestné činnosti, opakovaně fyzicky napadal spolupacienty. Proto na návrh psychiatrické léčebny změnil chovanci Městský soud v Brně ochrannou léčbu ústavní, na výkon zabezpečovací detence. Po počátečním negativním vystupování chovance vůči pracovníkům ÚpVZD, bylo možno sledovat určitý pozitivní posun v chování dotyčného. V současné době je jeho projev stabilizován. Aktivně přistupuje k výuce základních znalostí, baví jej zeměpis, je schopný samostatné práce se zeměpisným atlasem. S oblibou také sleduje televizi. Chování bývá většinou na požadované úrovni, v některých případech se ovšem projevuje zkratkovité jednání, na povrch vystupuje určitá tvrdohlavost a přesvědčení o své pravdě. I přes opakované vysvětlování mu není úplně jasný institut „zabezpečovací detence“. Dožaduje se stejných podmínek, jaké měl ve VTOS. Nové vztahy navazuje zpočátku nedůvěřivě, projevuje se u něj zkušenost z dlouholetého pobytu ve vězení. Vzhledem k tomu, že chovanec XY trávil svůj život od devatenácti let ve VTOS, je jeho úroveň společenských návyků dána subkulturou vězňů. Ve svém dosavadním životě pracoval pouze necelý jeden rok, proto u něj nelze nalézt žádnou stopu po pracovních návycích. Je ochotný spolupracovat pouze ve věcech, které jej samotného baví, ostatní požadavky sice splní, ale projevují se u něj zkušenosti z dřívějšího VTOS, kdy zadanou práci provede, ale jen aby měl „klid“. Vzhledem k tomu, že chovanec XY je umístěn v ÚpVZD Brno samostatně, nemohlo dojít ke konfliktním vztahům s ostatními chovanci. Ve vztahu k personálu nedošlo prozatím k žádné konfliktní situaci, s výjimkou verbálního útoku na speciálního pedagoga. Ten měl dotyčného chovance údajně šikanovat ve věznici, kde chovanec XY vykonával trest odnětí svobody za svou trestnou činnost. Speciálního pedagoga slovně napadl, jak je možné, že dotyčný ještě není odsouzen, když měl údajně sexuálně zneužívat matku dotyčného chovance. Nutno poznamenat, že se uvedené obvinění nezakládá na pravdě a dotyčný speciální pedagog nikdy dříve v žádné věznici nepracoval. Celá situace se odehrála při zasedání komise, která měla vyhodnotit chování chovance XY. Již při příchodu chovanec ihned zaujal agresivní obranný postoj. Chovanec také uvádí, že nevidí důvod, proč by měl být umístěn v detenci, že žádné problémy s ostatními lidmi nemá, svůj trest si již odpykal,

takže žádný důvod pro jeho umístění v detenci již neexistuje. Dále uvádí, že podá odvolání a chce být přeřazen někam jinam, na jiný oddíl.

Psychologická charakteristika

Klinickému obrazu dominuje smíšená porucha osobnosti těžšího stupně, zejména rysy disociální, emocionální nestability, nezdrženlivosti. Osobnost emočně plochá s absolutní nekritičností a absencí vyšších cílů. Sklony k brachiální agresivitě bez zábrán. Chovanec se nebrání sociálnímu kontaktu, v jeho projevech chování však dominuje podrážděnost. Nesouhlas, či pocit nepochopení okamžitě vyvolává vznětovou reakci. Chvillemi ztrácí orientaci v realitě. Chybí vědomá regulace chování. U chovance je nutno počítat se zvýšenou pohotovostí k agresivnímu jednání v zátěžových situacích. U dotyčného také není možno vyloučit sebepoškození, jako formu agrese vůči vlastní osobě. K tomuto u něj v minulosti také došlo. Pro jeho poruchu osobnosti, poruchu v oblasti sexuálních prožitků, pro potíže s přístupem k vnějšímu světu a s jeho chápáním a vnímáním reality, stejně tak i pro způsoby jeho sebeprosazování se může stát spouštěčem konfliktu jakýkoliv podnět. Vzhledem k tomu, že se jedná o osobu s patologicky strukturovanou osobností, je jeho schopnost reálného sebehodnocení snížena. Trestný čin, za který byl pravomocně odsouzen na 12 let odnětí svobody si nijak zvlášť nepřipouští. Jednou tvrdí, že družku pouze vyfackoval a ona upadla, podruhé tvrdil, že vraždu nikdy nespáchal, že jde o záměnu rozsudku, že se jedná o jiného XY. Patologicky strukturovanou osobnost s trvalou celoživotní osobnostní strukturací lze ovlivnit jen málo. Spolupráci na získání náhledu na svou trestnou činnost absolutně odmítá.

Chovanec je zařazen do skupiny sexuálních deviantů s poruchou osobnosti, v sekci dospělých sexuálních deviantů a poruch osobnosti.

5.1.2 Muž AB, ročník 1981

Rodinná a osobní anamnéza

Chovanec se narodil v úplné rodině, jako nejmladší ze třech dětí. Nejstarší sestra zemřela ve čtyřech letech na zánět mozkových blan. Druhorozená starší sestra je mentálně retardovaná. Byla matce odebrána a umístěna v Ústavu sociální péče ve městě H. Chovanec AB se narodil se závažnou vrozenou tělesnou vadou – rozštěpem horního patra, čelisti a rtu. Vyrůstal v sociálně slabé rodině, v nepodnětném prostředí, s velmi nízkou hygienickou úrovní. Oba rodiče byli chroničtí alkoholici, matka s ním nedocházela ani na pravidelné prohlídky k dětskému lékaři. Chovanec AB byl zbaven povinné školní docházky jako nevzdělavatelný a umís-

těn v pomocné škole ve městě N. Následně jeden rok pobýval v Ústavu sociální péče ve městě P. Od čtrnácti do dvaceti let byl chovancem Ústavu sociální péče ve městě D, jednalo se o týdenní stacionář. Poté žil chovanec AB ve společné domácnosti v rodinném domku s matkou a jejím přítelem. Jeho rodiče byli rozvedení, otec chovance, dle sdělení sousedů, občas pobýval u své bývalé manželky a jejího přítele. Chovanec AB žil v prostředí, kde nebyly naplňovány a zachováány základní životní potřeby, chodil špinavý, někdy i nahý. Dle sdělení lékařů trpěl i nedostatkem jídla. Matka, která byla soudem ustanovena jako jeho opatrovnice, pobírala celý synův invalidní důchod a další dávky sociální péče. Dle vyjádření svědků však synův důchod využívala ve svůj prospěch (nákup a následná konzumace alkoholu). V květnu roku 2008 byl chovanec AB obžalován z pokusu o vraždu své matky, kterou surově zbil. Byl umístěn v Psychiatrické léčebně Kroměříž a následně v březnu roku 2009 do ÚpVZD Brno. Dle sdělení znalců lze zvažovat, že svou agresí vůči matce mohl reagovat na neuspokojování svých základních potřeb. Jeho matka je pravidelně písemně informována o termínech návštěv, svého syna však za celou dobu navštívila pouze jednou, kdy se dostavila společně se dvěma muži, v silně podnapilém stavu, ve špinavém a poničeném oblečení. Vzhledem ke stavu matky, nebyla tato návštěva uskutečněna. Během doby umístění chovance AB v ÚpVZD Brno mu poslala pouze dva balíky se špinavým a obnošeným šatstvem a zkaženými potravinami. Dále byly v ÚpVZD provedeny dvě návštěvy, a to jeho dvou strýců, dvou tet a dvou sestřenic. Během návštěv projevoval chovanec AB nejistotu a obracel svou pozornost spíše na známé zaměstnance ústavu. Vzhledem k tomu, že se návštěva chovala řádně a vzhledem ke znalosti chovance, začal po počáteční nejistotě chovanec obracet svou pozornost i na návštěvu. Dostal hračky, které má u sebe a několik sladkostí.

Psychologická charakteristika

Jedná se o osobnost s vrozeným intelektovým defektem, v pásmu středně těžké mentální retardace, za negativního působení sociálního prostředí primární rodiny. Narozen s rozštěpem rtu i patra. Byl osvobozen od školní docházky, jako nevzdělavatelný. V důsledku vrozeného rozštěpu rtu a patra (absolvoval prvotní operaci, ale další operační zákroky matka odmítla), je verbální komunikace dotyčného minimální, omezená na několik slov, ale spíše na neartikulované zvuky. Je u něj patrná snaha o kontakt, dává výrazně najevo, když vidí známou tvář. Je rád ve společnosti známých osob, někdy při umístění na ložnici dochází k vynucování kontaktu vydáváním různých nedefinovatelných zvuků, poměrně silné intenzity. Všem,

co se mu řekne, se s ohledem na své limitované intelektové schopnosti snaží vyhovět. Je zřejmé, že úroveň porozumět řečenému, je u něj lepší, než vlastní schopnost vyjádřit se, respektive dát něco najevo. Chovanec projevuje zájem a snahu o navazování kontaktu a o komunikaci s druhými, není však schopen validního verbálního kontaktu pro středně těžkou mentální retardaci a také pro nedokončenou korekci rozštěpu horního rtu, patra i čelisti. Na pokyn reaguje, je schopen podat ruku a za pomoci umí vykonávat jednoduché práce. Neumí psát, nepoznává bezpečně ani základní barvy, neumí počítat ani na prstech. Je schopen předvést zvuky některých zvířat. Na výzvu ukazuje předměty, jednoduché pokyny vykoná, zapamatuje si však vždy jen jeden pokyn. Jeho schopnost učit se je na velmi nízké úrovni, brzy vše zapomene. Dokáže nakreslit domeček, kolečko, sluníčko, dokáže obkreslit tvary, ale nedokáže je použít v jiné souvislosti. Kresbu postavy zvládá na úrovni hlavonožce. Dokáže skládat domino a s oblibou maluje vodovými barvami. Je nevyhraněný levák, střídavě používá obě ruce.

Chování je ustálené, bez agresivních projevů. Riziko sebepoškození, jako akt agrese vůči vlastní osobě, není zcela možné vyloučit, i když v dosavadní anamnéze tyto projevy zachyceny nebyly. Je pravděpodobné, že při stabilizaci okolního prostředí a uspokojování jeho základních potřeb, které mu zajistí dostatečný klid a jistotu, se nebude dostávat do agresivních, nebo autoagresivních konfliktů. Startérem konfliktů se ale může stát jakýkoliv i drobný a pro běžného člověka nepodstatný podnět. Chovanec AB není orientován změnou a místem pobytu, je však zřejmé, že ustálený režim s pravidelným chodem mu vyhovuje. Psychiatrickou léčbou je trvalý deficit rozumových schopností absolutně neovlivnitelný.

U chovance je nutno nadále pokračovat ve fixaci základních sebeobslužných činností a základům hygienických návyků. V rámci zacházení jsou vhodné všechny metody, které vedou ke stimulaci zájmu a podnětů chovance, úměrné jeho mentální úrovni. Jedná se převážně o vizuální podněty (knihy, obrázky, krátké filmy), manipulační techniky (hračky, skládačka, kostky) a kresbu. Chovanec AB velmi dobře akceptuje hudební a pohybové aktivity, doporučuje se jednoduché cvičení v tělocvičně. Chovanec má sice snahu po provedení několika cviků cvičení skončit, ale bez protestů pokračuje podle pokynů zaměstnanců detence. Doporučená je také možnost pohybu venku, v areálu detenčního ústavu.

Za hlavní cíl u chovance AB lze považovat jeho umístění v zařízení typu ústavů sociální péče. Trvalou medikamentózní léčbou, ale zejména stabilizovaným sociálním prostředím a citlivým odborným působením, lze u tohoto chovance snížit riziko recidivy významných poruch chování na minimum.

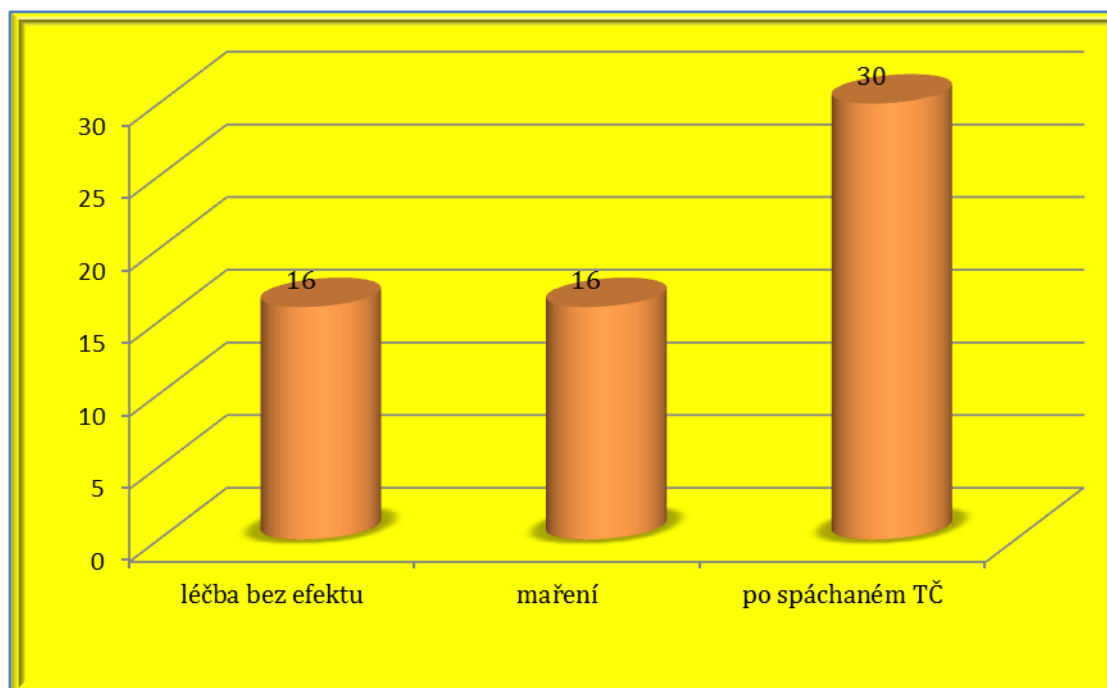
Chovanec AB je zařazen do skupiny mentálně retardovaných, sekce dospělých mentálně retardovaných mužů.

5.2 Grafické znázornění stavu chovanců ÚpVZD Brno

Jednotlivé hodnoty zanesené do tabulek a grafů vycházejí ze statistických sestav vedených v Ústavu pro výkon zabezpečovací detence v Brně. Jsou zpracovány k datu 31. 08.2015.

Tab. 1 Důvod uložení zabezpečovací detence

Důvod uložení zabezpečovací detence	počet chovanců	%
Léčba bez efektu	16	25,81
Maření	16	25,81
Po spáchaném trestném činu	30	48,38
CELKEM	62	100

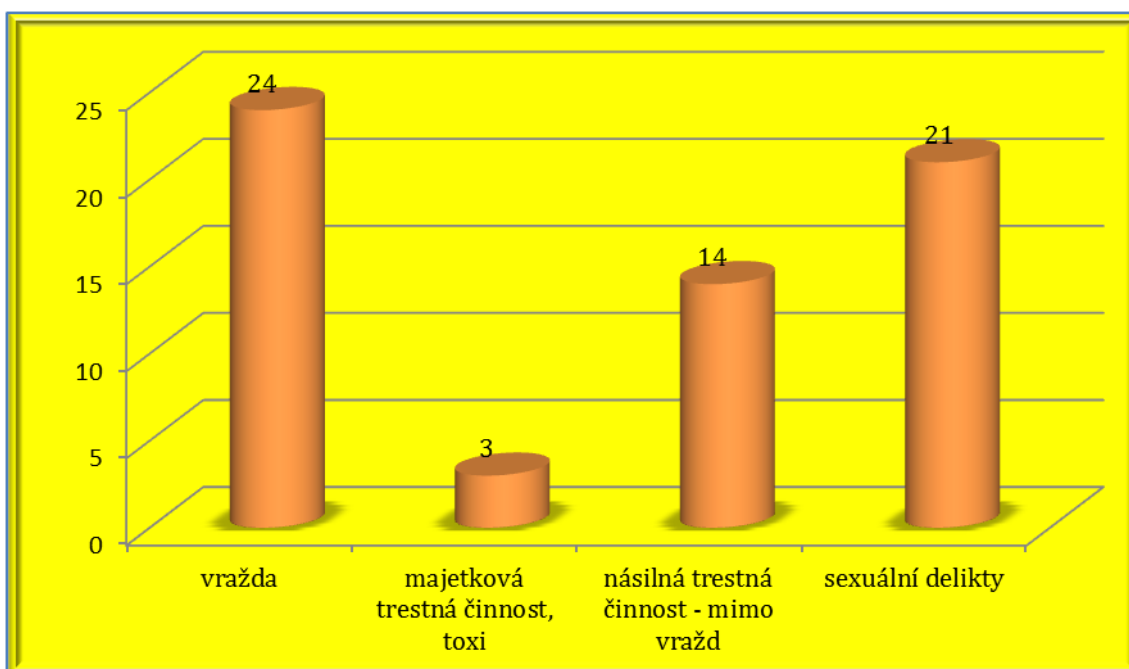

Obr. 1 Důvod uložení zabezpečovací detence

Shrnutí: Z výsledků je patrná téměř dvojnásobná převaha důvodu uložení zabezpečovací detence po spáchání trestného činu různé povahy. Léčba bez efektu, stejně jako maření nařízené léčby má přibližně čtvrtinové zastoupení v četnosti případů.

Tab. 2 Trestná činnost spáchaná chovanci, pro kterou byla uložena zabezpečovací detence

Trestná činnost	počet chovanců	%
Vražda	24	38,71
Majetková trestná činnost, toxi	3	4,84
Násilná trestná činnost - mimo vražd	14	22,58
Sexuální delikty	21	33,87
CELKEM	62	100

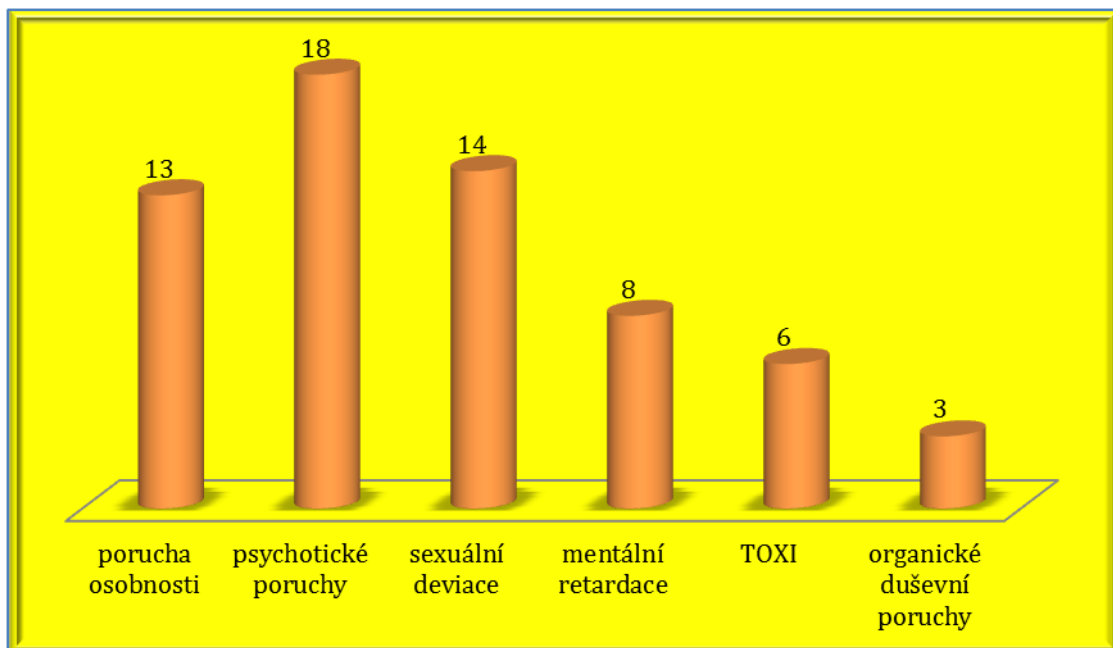

Obr. 2 Trestná činnost spáchaná chovanci, pro kterou byla uložena zabezpečovací detence

Shrnutí: Při posuzování důvodů umístění chovanců do zabezpečovací detence převažují vraždy, ublížení na zdraví a trestné činy sexuálního charakteru (více než 95 %), což svědčí o strmém vzestupu násilných činů. Ostatní uváděná trestná činnost má jen minimální zastoupení.

Tab. 3 Základní diagnózy chovanců v zabezpečovací detenci

Diagnóza	počet chovanců	%
Porucha osobnosti	13	20,97
Psychotické poruchy	18	29,03
Sexuální deviace	14	22,58
Mentální retardace	8	12,9
Osoby zneužívající omamné a psychotropní látky-TOXI	6	9,68
Organické duševní poruchy	3	4,84
CELKEM	62	100

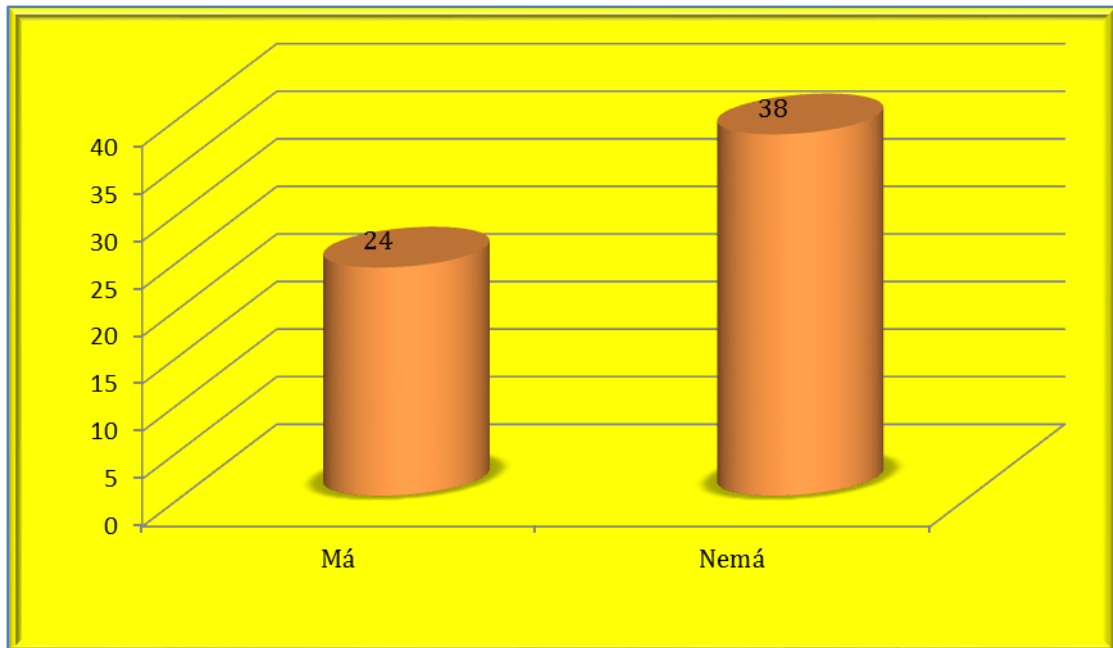

Obr. 3 Základní diagnózy chovanců v zabezpečovací detenci

Shrnutí: Téměř tři čtvrtiny chovanců trpí poruchami osobnostními, psychotickými a sexuálními, což vyžaduje maximální míru nasazení a odpovědného přístupu všech zaměstnanců při každodenní práci s chovanci umístěnými v ÚpVZD.

Tab. 4 Sociální zázemí chovanců v zabezpečovací detenci

Sociální zázemí	počet chovanců	%
Ano, má	24	38,71
Ne, nemá	38	61,29
CELKEM	62	100

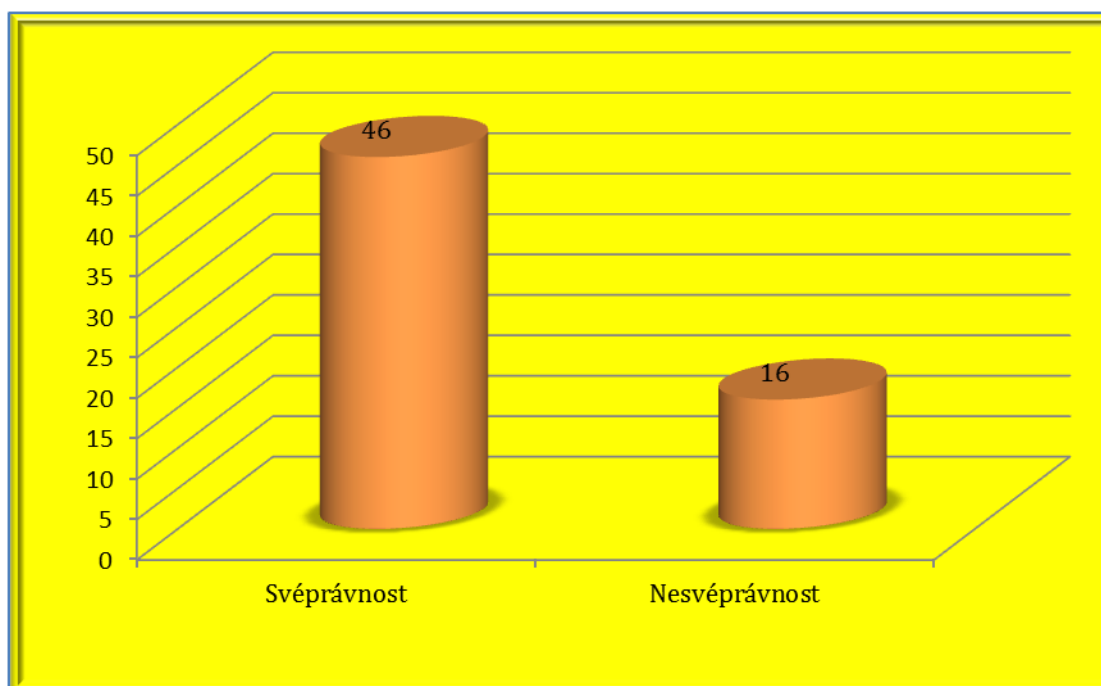

Obr. 4 Sociální zázemí chovanců v zabezpečovací detenci

Shrnutí: Většinovým poměrem jsou v ÚpvZD zastoupeni chovanci z velmi slabého rodinného zázemí., kdy primární rodina neplnila svou očekávanou sociální, výchovnou a zabezpečovací funkci.

Tab. 5 Počty svéprávných, nebo nesvéprávných chovanců

Svéprávnost	počet chovanců	%
Svéprávní chovanci	46	74,19
Nesvéprávní chovanci	16	25,81
CELKEM	62	100

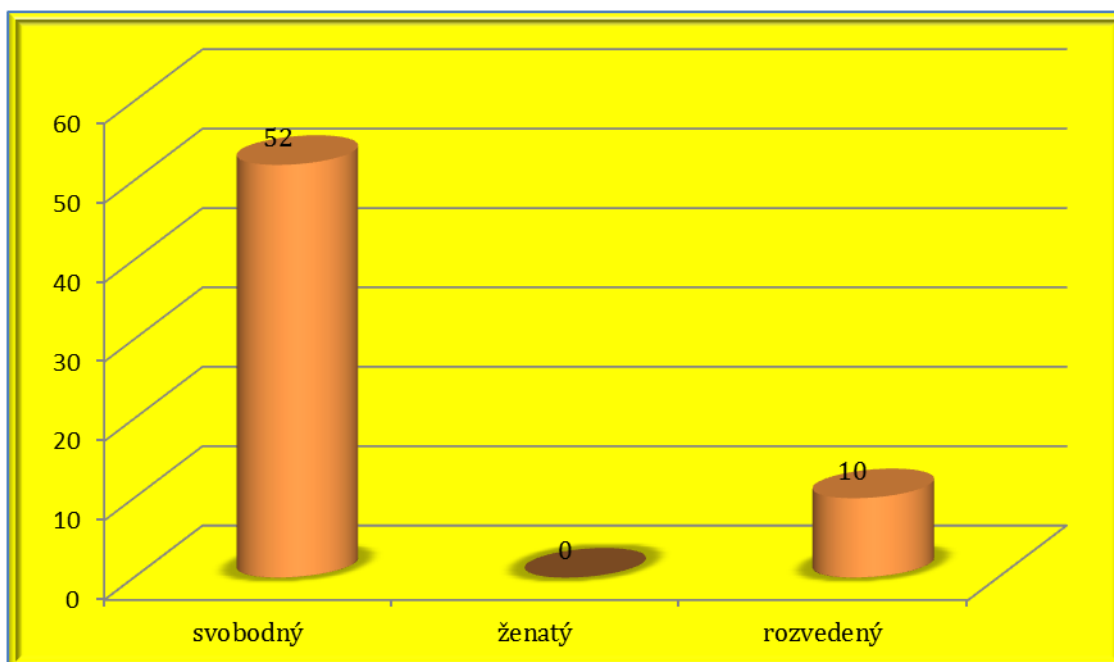

Obr. 5 Počty svéprávných, nebo nesvéprávných chovanců

Shrnutí: Z uvedených výsledků je patrné překvapivě vysoké procento (téměř tři čtvrtiny sledovaných osob), které jsou svéprávné. Jsou tedy schopny přesně určit a zachovávat hranice svého jednání a chování a adekvátnost reakce na jednání osob z jejich okolí. Zbývající část chovanců se pohybuje za hranicí přiměřeného vnímání druhých, jsou nepřizpůsobiví a neschopní určit hranice vhodnosti a zákonnosti svého chování.

Tab. 6 Rodinný stav chovanců

Rodinný stav	počet chovanců	%
Svobodný	52	83,87
Ženatý	0	0
Rozvedený	10	16,13
CELKEM	62	100

Obr. 6 Rodinný stav chovanců

Shrnutí: Více než čtyři pětiny chovanců v ÚpVZD nedokázaly z různých důvodů najít životního partnera. Jejich citová deprivace, minimální vzor ze strany rodičů, nebo příbuzných a známých, kdy základní rodina nespĺnila svou funkci, se jistě podepsala na uvedených výsledcích.

Tab. 7 Věkové složení chovanců v zabezpečovací detenci

Věk	počet chovanců	%
do 20 let	0	0
21 - 30 let	16	25,81
31 - 40 let	15	24,19
41 - 50 let	20	32,26
51 - 60 let	6	9,68
60 let a více	5	8,06
CELKEM	62	100

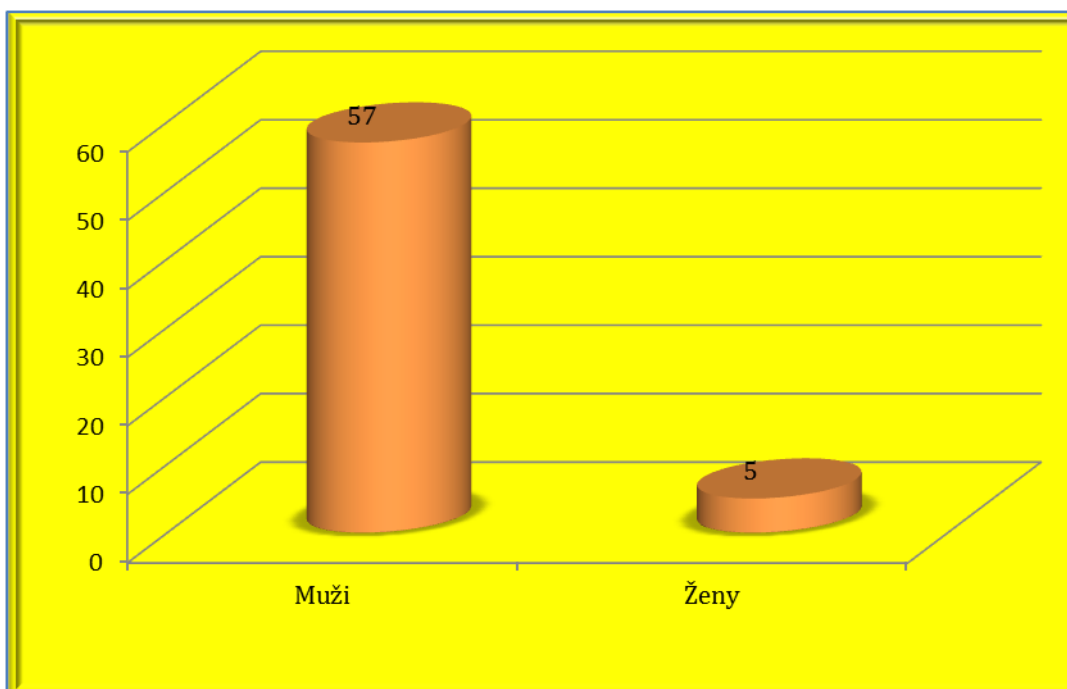

Obr. 7 Věkové složení chovanců v zabezpečovací detenci

Shrnutí: Největší procento chovanců (téměř čtyři pětiny) se nachází ve věkovém rozmezí od 21 do 50 let. Mladiství a adolescenti plně absentují, osob na rozmezí středního věku a počínajícího stáří je relativně málo (necelá jedna pětina).

Tab. 8 Pohlaví chovanců v zabezpečovací detenci

Pohlaví	počet chovanců	%
Muži	57	91,94
Ženy	5	8,06
CELKEM	62	100

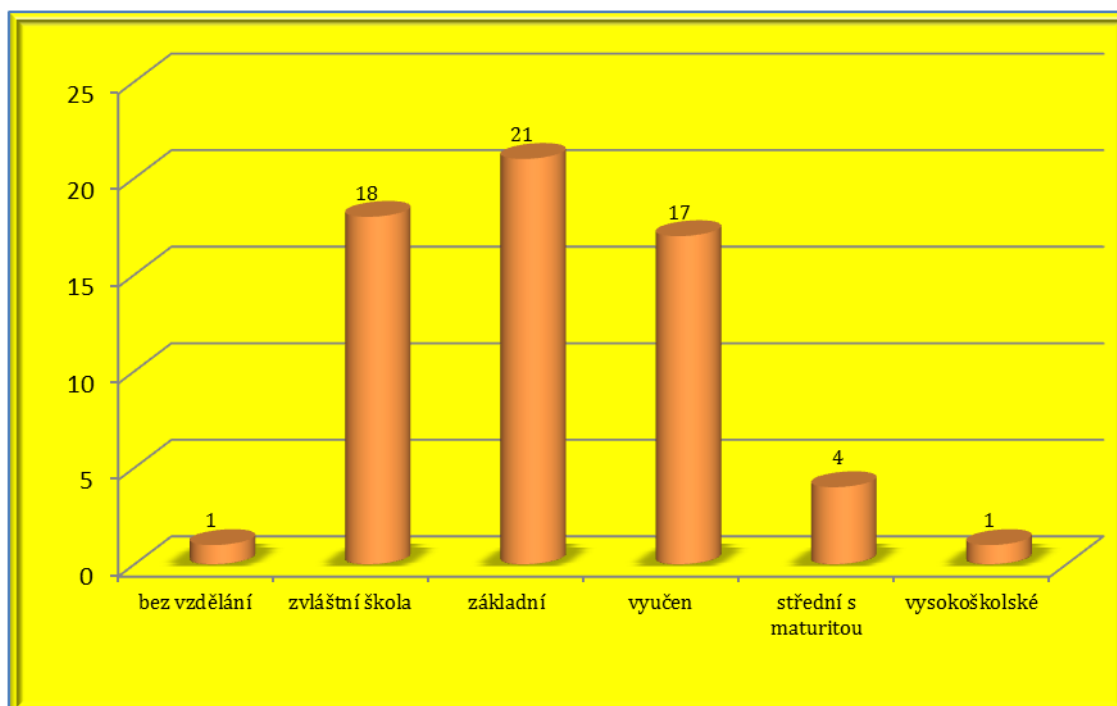

Obr. 8 Pohlaví chovanců v zabezpečovací detenci

Shrnutí: Uvedené zjištění demonstruje aktuální stav všech chovanců zařazených k výkonu zabezpečovací detence ke shora uvedenému datu. Je zde zjevné silné zastoupení mužů, proti necelé desetině osob ženského pohlaví.

Tab. 9 Vzdělání chovanců v zabezpečovací detenci

Vzdělání	počet chovanců	%
bez vzdělání	1	1,61
zvláštní škola	18	29,03
základní	21	33,88
vyučen	17	27,42
střední s maturitou	4	6,45
vysokoškolské	1	1,61
CELKEM	62	100

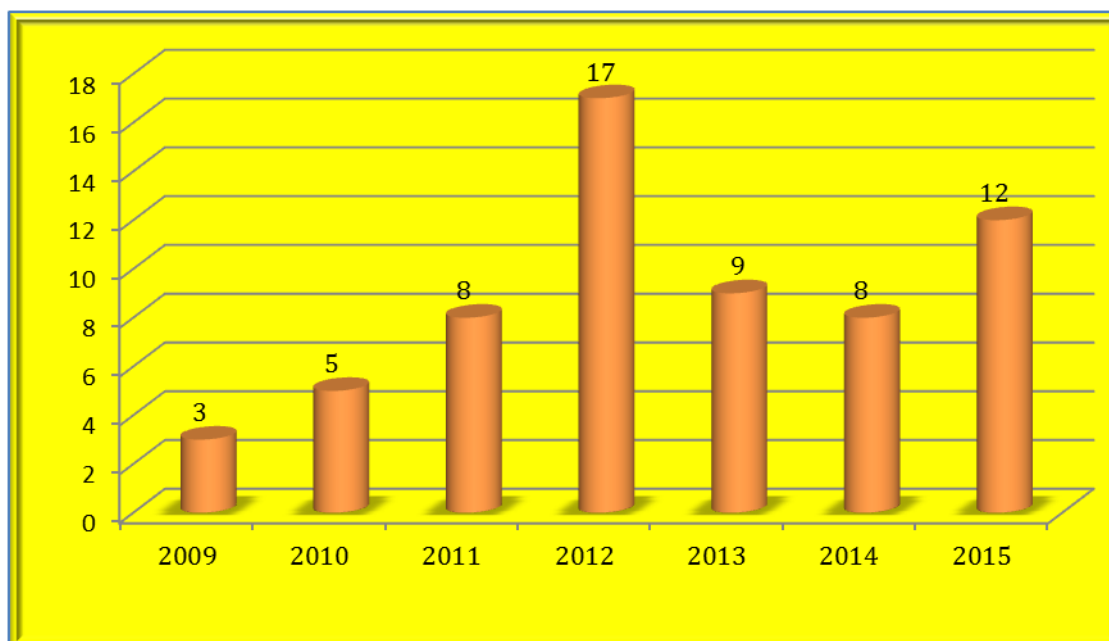

Obr. 9 Vzdělání chovanců v zabezpečovací detenci

Shrnutí: Nejvíce chovanců (více než devadesát procent) dosáhla pouze vzdělání do stupně vyučen. Nejvíce jich má pouze základní vzdělání, téměř absentují osoby s vysokoškolským vzděláním (pouze jedna, za celou historii fungování ÚpVZD).

Tab. 10 Počty nástupu nových chovanců v jednotlivých letech

Nástupy do ÚpVZD Brno	počet chovanců	%
2009	3	4,84
2010	5	8,06
2011	8	12,9
2012	17	27,42
2013	9	14,52
2014	8	12,9
2015	12	19,35
Celkem	62	100

Obr. 10 Počty nástupu nových chovanců v jednotlivých letech

Shrnutí: Z výše uvedeného je patrný prudký nárůst nástupu chovanců od roku 2012. Do tohoto roku bylo přijato skoro stejné množství chovanců, jako v uvedeném roce.

Dle zpracovaných hodnot uvedených výše je patrné, že klasický chovanec zařazený k výkonu zabezpečovací detence je svobodný muž ve věku mezi 21 až 50 let. Jeho vzdělání je zpravidla maximálně vyučen. Převládá ovšem pouze základní vzdělání, nebo absolvování zvláštní školy. Zabezpečovací detence byla uložena zpravidla po spáchání trestného činu násilného charakteru, nebo z důvodu maření ústavní léčby nařízené soudem. Jedná se převážně o vraždy, u některých chovanců

i vícenásobné, nebo trestné činy sexuálně zaměřené. V některých případech se jedná i o kombinaci obou těchto kategorií trestné činnosti. Většina chovanců nemá žádné rodinné zázemí, ale je svéprávná. U těchto osob se nejvíce vyskytují psychotické poruchy, sexuální deviace a poruchy osobnosti. Nezřídka se jedná i o kombinace všech těchto poruch chování. Z počtu nástupu chovanců v jednotlivých letech, je zřejmé, že se soudy nejdříve musely naučit pracovat s tímto novým typem ochranného opatření. Musely být nejdříve ujednoceny postupy a typologie osob, pro které je zabezpečovací detence vhodná. Z níže uvedených grafů je také zřejmý nárůst počtu nových chovanců od roku 2012. V tomto roce začaly i samotné psychiatrické léčebny podávat soudům návrhy na změnu ústavní léčby na zabezpečovací detenci u těch chovanců, kteří svým přístupem absolutně odmítali respektovat jakákoliv pravidla v těchto léčebnách. Tito chovanci se také často dopouštěli v těchto léčebnách i další trestné činnosti.

6 Diskuze

Vzhledem ke své dlouholeté praxi u Vězeňské služby, jsem měl možnost být přítomen vzniku prvního detenčního zařízení v České republice od jeho počátku, až po současnost. Měl jsem možnost sledovat, jak se vytvářejí programy zacházení s chovanci umístěnými do tohoto ústavu, jak jsou do detenčního ústavu přijímány první osoby i jak se kapacita tohoto ústavu postupně naplňuje.

K chovancům, kteří jsou umístěni v zabezpečovací detenci mohu uvést, že se jedná opravdu o osoby, které svým přístupem k ústavní léčbě i nekritickým náhledem na jimi páchanou trestnou činnost vykazují známky velké nebezpečnosti pro společnost. Na základě zpracovaných kazuistik, jsem dospěl k přesvědčení, že názor paní Blatníkové (Blatníková, 2010, s. 66) o tom, že chovanci v zabezpečovací detenci jsou pro společnost velmi nebezpeční, nespolupracující, nebo jsou tzv. neléčitelní, se zakládá na pravdě. Je zajímavý fakt, že v současné době lze pozorovat také vzrůstající počet žen, které jsou do zabezpečovací detence umisťovány. Z uvedeného důvodu se uvažuje o možnosti navýšení stávající ubytovací kapacity na ženském oddělení, neboť díky vzrůstajícímu trendu se ta současná jeví jako nedostatečná. Mohu se jen domnívat, zda je tento fakt zapříčiněn současným stavem společnosti, kdy dochází k ústupu tradičních společenských hodnot jako je rodina, do pozadí a do popředí se naopak dostávají hodnoty materiální a sobecké. Je také zajímavé pozorovat celkový početní nárůst chovanců od roku 2012. Pokud ho srovnám s rokem 2009, je více než čtyřnásobný.

Současnou podobu detenčního ústavu lze charakterizovat jako zdravotnické zařízení v gesci Vězeňské služby, jehož hlavní náplní je ochrana společnosti.

Mé zkušenosti s realizací programů zacházení v detenčním ústavu jsou velmi pozitivní. Chovanci se jejich naplňováním učí určitému řádu, disciplíně a hlavně dochází jejich realizací ke smysluplnému trávení jejich času. Dá se říct, že čím jsou chovanci zaneprázdňenější, tím klidnější atmosféra v ústavu panuje. Musím ovšem podotknout, že je nutné, nechat jim také přiměřenou dobu osobního volna, aby neměli pocit, že vše je za ně řízeno někým jiným a oni nemají sebemenší možnost toto jakýmkoliv způsobem ovlivnit. Mohlo by poté dojít k určité frustraci, která by mohla vyústit ve formu agrese, ať již ve vztahu ke své osobě, nebo k personálu. Na výše uvedené kazuistice chovance AB lze vidět zřetelný posun směrem k lepšímu. V době příjmu nezvládal ani základní hygienické návyky, jeho komunikace byla velmi omezená a bylo možné u jeho osoby pozorovat velký strach z ostatních cho-

vanců. Po důsledném působení zaměstnanců ústavu, se tento jedinec stal nejen schopným „samostatného“ fungování, ale i jeho samotný pobyt v detenčním ústavu byl na doporučení odpovědných pracovníků ÚpVZD změněn soudem na ústavní léčbu v psychiatrické léčebně. U chovanců, je dle mého názoru také velmi vhodné v rámci programů zacházení preferovat a rozvíjet aktivity, které u nich vzbuzují zájem a pozornost. Vzhledem k omezené možnosti pohybu v detenčním ústavu, je z jejich strany také velmi kladně hodnocena možnost sportovního vyžití ve sportovním areálu ÚpVZD.

Jako velmi pozitivní hodnotím také úplnou absenci drog u chovanců, kteří měli v minulosti zkušenosti s těmito látkami. Díky profesionální a zodpovědné práci příslušníků Vězeňské služby, nedošlo dosud ani v jednom případě k nálezu jakékoliv zakázané látky (drogy, alkohol). V civilních psychiatrických léčebnách se s touto problematikou nemají možnost stávajícími dostupnými prostředky vypořádat. Zařízení ke kontrole zavazadel, stejně tak i speciálně vycvičení psi, to vše jsou prostředky, kterých Vězeňská služba využívá k zamezení průniku těchto zakázaných látek do detenčního ústavu.

Velmi důležitá je také pravidelná kontrola užívání předepsané medikace. Především je ale nutné neustále dodržovat maximální bezpečnostní opatření ve vztahu k chovancům ze strany personálu a zaměstnanců ústavu.

Dle mého názoru je nezanedbatelným prvkem v dalším působení na chovance také možnost jejich dalšího osobnostního vývoje po možném propuštění ze zabezpečovací detence. Za celou dobu historie detenčního ústavu k přímému propuštění chovance na svobodu ještě nedošlo. To se jeví jako velmi nereálné. Je proto nutné nějakým způsobem zajistit další následnou péči o tyto chovance, ať už po jejich umístění do ústavní péče, nebo do ambulantní formy léčby. Úkolem zaměstnanců detenčního ústavu by proto také mělo být neustálé působení na chovance, aby neztratili kontakt s realitou a po propuštění z ÚpVZD se uměli opět začlenit do normálního života. To je jistě možné řešit také formou vybudování určitých specializovaných center, které poskytnou propuštěným chovancům odpovídající povědomí o současném fungování společnosti. Pokud by k tomu nedošlo, je budoucí recidiva propuštěných chovanců velmi reálná.

7 Doporučení pro pedagogickou praxi

Na základě zpracované bakalářské práce lze doporučení pro pedagogickou praxi rozdělit do dvou rovin:

V první, zaměřené na studenty středních škol lze navrhnout větší míru seznámení studentů vyučujícími s popsáním novým typem ochranného opatření, zavedeném v našem trestním řádu. Nejlépe v hodinách občanské výchovy, nebo obdobných předmětů, kde je žákům objasňována podstata nejen výkonu trestu odnětí svobody, nebo ústavní léčby, ale měli by být seznámeni i s tímto novým druhem ochranného opatření. Opatřením, kterým je společnost chráněna před nebezpečnými jedinci, kteří odmítají dodržovat veškeré společenské normy, stanovené právním řádem, ale také pevně danými a ustálenými vzorci chování a jednání. Pro středoškolské studenty bude také jistě přínosné seznámení s programy zacházení, které jsou v zabezpečovací detenci realizovány a s popisem jednotlivých funkcí zaměstnanců, kteří v ústavu s chovanci pracují. Mohou tyto znalosti adekvátně využívat při výběru dalšího možného pokračování ve studiu na vysokých školách v pedagogických oborech, které v detenčním ústavu jistě nacházejí své plnohodnotné uplatnění.

Druhá část doporučení je zaměřena na absolventy pedagogických oborů vysokých škol a univerzit. Pro ty, kteří se rozhodli, že své znalosti využijí při práci s chovanci detenčního ústavu, je jistě přínosné vědět, s jakými jedinci jsou programy zacházení realizovány. Je důležité, aby věděli, že ke každému chovanci je nutno přistupovat individuálně. Musí mít neustále na zřeteli jeho specifické osobnostní rysy, ovlivnění jeho osobnosti konkrétní psychickou poruchou, nebo vliv medikamentózní léčby, ale také rozdílnou formu reakce každého chovance na jakoukoliv výtku, nebo pochvalu. Je nutno si uvědomit, že většina chovanců před umístěním do ÚpVZD měla o zabezpečovací detenci pouze kusé, nebo žádné informace. Individuálním přístupem, ať už vychovatelů nebo speciálních pedagogů, se chovanci učí vypořádat se svou počáteční reakcí na umístění v detenci. Jedná se mnohdy o motorický neklid, strach z neznáma, podrážděnost, nebo únavu. Vhodně zvoleným přístupem lze těmto reakcím předcházet. Samotné programy zacházení je potřeba upravovat dle specifických vlastností každého chovance. Je nutno si však také neustále uvědomovat, že tito chovanci jsou v detenci umístěni většinou za násilnou trestnou činnost, nemají žádný, nebo jen velmi malý sebekritický náhled na své chování. Z toho důvodu je proto možné očekávat jejich agresivní reakci, jako postoj

k řešení vzniklé situace, která je pro jejich osobu nepříjemná. Odborní pracovníci by měli také na základě svých zkušeností umět rozpoznat, kdy se při plnění programů zacházení ze strany chovanců jedná o opravdovou snahu pracovat na své osobě. Mnohdy se totiž ze strany chovanců jedná o přetvářku z důvodu získání kladného hodnocení pro soud za účelem možného převedení chovance z ÚpVZD do civilní psychiatrické léčebny.

Jistě by stála za zvážení možnost exkurze do tohoto zařízení jak pro studenty středních škol, tak i pro posluchače vysokých škol, aby měli možnost v praxi vidět skutečný stav popsané problematiky.

8 Závěr

Závěrem lze konstatovat, že programy zacházení tak, jak jsou popsány v této bakalářské práci, splňují svůj účel. Chovancům je stanovena náplň a cíle těchto programů s přihlédnutím k jejich osobě a je důsledně vyžadováno jejich plnění. Protože se návrat některých chovanců do společnosti jeví jako nereálný, je nutno jim zajistit smysluplné trávení času v detenčním ústavu realizací vzdělávacích a výchovných aktivit.

Samotná existence detenčního ústavu se jeví jako opodstatněná. Jeho zřízením bylo vyslyšeno přání odborné veřejnosti, která o zbudování zařízení obdobného typu již dlouhou dobu usilovala. Současný vzrůstající trend specifických trestných činů násilné povahy plně obhajuje vznik tohoto zařízení. Vzhledem ke stoupajícímu počtu osob zařazených do zabezpečovací detence je již v současné době uvažováno o zřízení třetího detenčního ústavu, neboť kapacity dvou stávajících se do budoucna jeví jako nedostačující.

Vznikem tohoto nového ochranného opatření byla zajištěna důsledná ochrana společnosti před osobami, které absolutně neuznávají stanovené společenské normy a vzorce chování a jejich pobyt na svobodě by byl velmi nebezpečný. Důslednou izolací těchto jedinců bylo zabráněno dalšímu možnému páchání trestné činnosti z jejich strany.

9 Seznam použité literatury

- BAJCURA, Lubomír. Inspirace pro český detenční ústav. *České vězeňství*. 2005, č. 2, s. 24-25. ISSN 1213-9297.
- BLATNÍKOVÁ, Šárka. *Problematika zabezpečovací detence*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, 151 s. ISBN 978-807-3381-066.
- ČERNÍKOVÁ, Vratislava. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 244 s. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-138-0.
- JANDERKOVÁ, Dita. *Speciální pedagogika*. Vyd. 1. V Brně: Mendelova univerzita, 2011. ISBN 978-80-7375-501-0.
- KALVODA, Petr, et al. Zabezpečovací detence po pěti letech. *České vězeňství*. 2014, č. 1, s. 9-12. ISSN 1213-9297.
- KREJČÍŘOVÁ, Dana. Co se děje v brněnském Ústavu pro výkon zabezpečovací detence. *České vězeňství*. 2013, č. 1, s. 21. ISSN 1213-9297.
- MALÁ, Eva, Pavel PAVLOVSKÝ. *Psychiatrie: [učebnice pro zdravotní sestry a další pomáhající profese]*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002, 143 s. ISBN 80-7178-700-0.
- MEŠKO, Dušan, et al. *Akademická příručka*. České, upr. vyd. Martin: Osveta, 2006, 481 s. ISBN 80-8063-219-7.
- MRZKOŠ, Michael. Zabezpečovací detence. *České vězeňství*. 2007, č. 2, s. 6-7. ISSN 1213-9297.
- ROZUM, Jan, et al. *Vybrané problémy sankční politiky*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005, 198 s. ISBN 80-7338-042-0.
- PIPEKOVÁ, Jarmila, et al. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 3. přepracované a rozšířené vydání, 2010. 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0.
- PŘESLIČKOVÁ, Hana, et al. Potřebujeme institut zabezpečovací detence? *Zdravotnictví a právo*. 2005, č. 2, s. 10. ISSN 1211-6432.
- STOŽICKÝ, Petr. Ústav pro výkon zabezpečovací detence-okruh osob vhodných k umístění. *České vězeňství*. 2006, č. 1, s. 8. ISSN 1213-9297.
- VÁLKOVÁ, Helena (ed.) a Simona STOČESOVÁ (ed.). *Detence - nový způsob ochrany společnosti před nebezpečnými pachateli?: trestněprávní, trestněpolitická a kriminologická perspektiva : sborník příspěvků z odborného semináře konaného*

27. května 2005 v Plzni. Vyd. 1. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2005, 75 s. ISBN 80-7043-423-6.

ZVĚŘINA, Jaroslav, Slavoj BRICHČÍN. Co lze očekávat od zabezpečovací detence? *Psychiatria pre prax*. 2008, č. 1, s. 47-48. ISSN 1335-9584.

ZÁKONY A NAŘÍZENÍ

129/2008 Sb., ZÁKON o výkonu zabezpečovací detence ze dne 19. března 2008

15/2009, NAŘÍZENÍ GŘ VS ČR ze dne 26. února 2009

21/2010, NAŘÍZENÍ GŘ VS ČR ze dne 1. března 2010

Hodnotící systém v Ústavu pro výkon zabezpečovací detence v Brně ze dne 3. ledna 2014

Přílohy

Obr. 11 Kulturní místnost v ÚpVZD Brno

Obr. 12 Dílny pro chovance ÚpVZD Brno

Obr. 13 Místnost pro provozování komunity chovanců ÚpVZD Brno

Obr. 14 Vycházkový dvůr pro chovance ÚpVZD Brno

Obr. 15 Zahrada ÚpVZD Brno

Obr. 16 Izolační místnost v ÚpVZD Brno

Obr. 17 Sportovní areál pro chovance ÚpVZD Brno

